

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zriayl Nrul 1 a.

—
INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 št.

—
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Neutralitate și simpatie

Este bine hotărât că, în chip oficial, monarhia noastră are să păstreze neutralitatea în războiul izbucnit între Italia și Turcia. Clauzele întregitei alianțe nu ating decât chestiuni europene, — în tot cazul ele nu obligă atunci când unul din aliați nu este el cel atacat, ci el este acela care atacă... Va să zică, acest lucru e lămurit, cel puțin până acuma, până când focul n'a trecut încă pe teritoriul european al nici unuia dintre statele aliate.

Chestiunea neutralității e lămurită, — totuș se poate zice și despre ea că... „nu împiedică sentimentele”. Iar sentimentele, vedem că se manifestă în diferite feluri, în cuprinsul monarhiei noastre, ba chiar în acela mai restrâns al regatului nostru ungar.

Suntem, după tratate, mai apropiați de Italia decât de Turcia; cu cea dintâi avem alianță strânsă, cu a doua nu suntem decât în termenii obișnuiți de „raporturi prietenești”... Cu toate acestea, o parte a ecoului opiniei publice din regatul Ungariei, câteva ziare maghiare, nu se sfîșe să și accentueze pe față, și chiar cu cuvinte insultătoare pentru Italia, preferințele simpatiei lor, și chiar ale „bunei lor voine”, pentru Turcia.

Iată un citat: — „Pe noi pe maghiari ne atrag spre turci simpatii tradiționale și neșterse. Nu este numai legătura de înrudire care ne-ar deștepta dorința de ajutor pentru turcul ajuns în strâmtorare, chiar și dacă demersul italian luat în sine n'ar

fi incarnarea nedreptății forței; nu ne simțim atrași spre turci numai prin faptul că izolarea lor de rasă și cotețul (!) lor de naționalități seamănă așa de mult cu al nostru, dar peste toate acestea, un politician maghiar care vede mai departe, nu poate fi orbit până într'atâta de alcătuirea internațională utilitară a vremilor de față, încât să piardă din ochi, din această pricină, acele tendințe cu rădăcini mai adânci, cari alimentându-se din motive geografice, sentimentale și etnografice, atrag pe maghiar și pe turc unul spre altul...”

Relevăm această manifestare, cel puțin intempestivă, și pentru faptul că ea pune odată mai mult în lumină deosebiri de sentimente de cari au ajuns să fie animate diferitele popoare ale acestui stat poliglot al Ungariei, desigur de pe urma și din cauza acelei politice și acelor năzuințe nenorocite, cari fac ca maghiarul să se simtă „izolat” în mijlocul vecinilor cu cari ar trebui să trăiască în cea mai bună înțelegere și prietenie, și să și caute legăturile de sentiment și simpatie, peste capetele acestora, la ruda cu cari, de altfel, în decursul veacurilor a avut daraveri de o amintire nu tocmai idilică.

Sentimentul nostru, de pildă, al românilor, ne atrage bineînțeles mai mult spre italian decât spre turc, — și cu aceasta suntem și mai mult în conformitate cu atitudinea chiar și oficială, pe care monarhia noastră are s'o păstreze în conflictul izbucnit. Dar nu numai ca chestiune de sentiment și de simpatie, — înrudirea noastră cu italienii fiind poate chiar mai de aproape decât cea a maghiarilor cu turcii, — cre-

dem noi că n'am putea, întru cât ne privește, să aducem invinuiți prea aspre față de „demersul” italian, dar chiar și ca chestiune de dreptate — dreptate relativă bineînțeles, — când e vorba de a cântări titlurile unuia sau ale celuilalt dintre cei doi litiganți la obiectul litigiului.

Trebuie să se înlăture, mai înainte de toate, o confuzie ce se face, cu voința de unii, din neștiință de alții, atunci când se ia Tripolitania drept o țară turcească, în înțeles național. Tripolitania nu este mai mult țară turcească decât italienească, în acest înțeles. Turcii în Tripolitania nu formează decât o minoritate disparentă, — ei sunt acolo cuceritori, și cuceritori în urma romanilor, arabilor, spaniolilor. Iată dar că și ca drept istoric, ar putea fi alții cari să revendice cu mai multe titluri decât turcii, posesiunea Tripolitaniei.

Turcii au cucerit provincia acum trei sute și ceva de ani. Acesta este, acesta a rămas, singurul lor titlu la posesiunea ei. Nici n'au colonizat-o, nici n'au făcut nimic pentru înflorirea ei, populația băstinașă au lăsat-o în aceeași stare tri-seculară de barbarie și înapoiare, ba poate au împiedicat-o chiar în bruma de dezvoltare de care amintiri ar fi fost capabilă... Apoi dacă singurul titlu de cucerire, după dreptul primului ocupator, ajunge, din punctul de vedere strict internațional, să stabilească necontestabilitatea unei posesiuni de fapt, — din punctul de vedere al unor considerațiuni mai puțin strâmte, nu ajunge argumentul că ai exploatat tâlhărește atâta vreme o țară cucerită, pentru ca toată lumea să se

Scrisori din Paris

Parisul în stanțele lui Moréas. — Impresiv-
nea justă

de Vasile V. Haneș

Poetul adorator al toamnelor pline de duioșie, sufletul istovit față de plăcerile câmpurilor de verdeață și ale naturii întinerite, călătorul ce deschide fără regret porțile iernii ce aduce durerea, tresare pe alocuri în versurile sale când gândurile îi aduc în minte amintirile orașului scump, cetății neador-mite a visurilor lui.

El a admirat luna de argint, strălucind de asupra catardelor unui port în odihnă, a privit-o mângâind marmora albă a parcului unde visa adesea, a văzut-o plină sau printre șuvițele cenușii ale norilor călători, a simțit farmecul reflexului ei pe grămezile de nisip argintiu sau pe câmpia fără margini în noaptea liniștită și...

Et dans mon cher Paris, au bout des cheminées.

El invocă poezia, singura prietenă a zilelor de tristeță și încercare, invocă trandafirii din frumusețea cărora să și pregătească coroana anilor lui de toamnă, se asemăna oceanului care spumegă pe plaje gemând și cugetând și nu uita să implore Parisul, leagănul vieții lui...

O, mon second berceau, Paris...

Suflet șovăitor, ca toate sufletele abătute, înclină adesea între frumusețea naturii vrăjitoare, naturei imense și impresiunile orașului lui de viață, cu poezia lui de discrețiune și de elită, cu ferme-

eul sbuciumului sau liniștii lui aparente. El admiră stejarul secular ce se înalță la ceruri, dar îi plac mai mult castanii Parisului, luminați de o lampă electrică într'o seară ploioasă... Se cutremură ascultând văjăitul stejarului, care și umflă ramurile, dar în adierea maronierilor el își cetește gândurile sale...

Și când copleșit de neodihna gândurilor, se surprinde colindând singuratec pe asfaltul zgomotos și sticlitor, la ora când negustorașul aleargă să și rânduiească treburile, el izbucnește în fața înconjurimilor în întunec:

Paris, ô noir dormeur, Paris, chant sur l'enclume
Et sourire dans les sanglots
Que ne suis-je couché, lorsque Vesper s'allume,
Sur les varechs au bord des flots!

Dar în șovăirea sufletului lui ajunge vremea să-l obosească impresiunile leagănului lui de viață, de toamna, ale cărei foi moarte îi parfumează sufletul...

Que je suis las de toi, Paris et de l'automne!
Que je languis souvent.
De voir le champ qui ploie et la mer qui
[moutonne
Au souffle d'un bon vent!

Iar când își exprimă către prieteni dorința să fie împodobit cu coroana „qui me décore et me garde du temps”, nu uită mirtul alb din tufșurile Atenei, iasminul dela Nîmes, florile din Martigue și trandafirii măreți dela Lille și Paris.

Ne oprim aici cu aceste note din stanțele lui Jean Moréas. Poet nou, poet modern se inspira din tot ce-i oferia mai complex, deci mai puternic, viața lui, admira și suferia pe malurile Oceanului, pe câmpia sumbră a Franței ca și în sânul celui mai fervent oraș de viață și de zguduire, în mijlocul Parisului. Această complexitate de inspirațiune e în legătură cu măreția sufletului și concepției celui care scrie.

Fără de voie gândul te duce la o comparație. Cât de trunchiată, neîntregită părea poezia, și în genere toată literatura românească, când scriitorii nu puteau să și aleagă motivele lor de inspirațiune decât dintr'o anumită parte a vieții, sub censura, mai mult sau mai puțin expresă, a criticei ce-i supraveghea dezvoltarea. Cine ar fi cutezat ca depărtându-se dela romantismul vieții noastre de țară, să cânte în poezie, să zugrăvească în proză literară, câteva colțuri din viața, relativ zbuciumată, a capitalei românești. Parisul revine, în pagini superioare, în scrierile marilor poeți și prozatori francezi. Aș aminti, fiindcă am recent în minte paginile neîntrecute, privitoare la o parte din viața Parisului din Père Goriot. Aș aminti cum vibrează în poezia lui Verhaeren viața intensă a populațiunii mijlocii din marea capitală.

De aceea mă gândesc și acum de ce însemnătate au fost pentru spiritul românesc minunatele articole ale d-lui Ovid Densusianu (din *Vieța nouă*), privitoare la marii poeți francezi contemporani, la bogăția și varietatea concepțiunii lor, la puterea

inchine în fața dreptului tău nediscutabil... de a o exploata și mai departe tot astfel!

Poate fi uneori un adevărat postulat de civilizație, și deci în ultima analiză de adevărat umanitarism, să se smulgă o populație de sub o stăpânire, de sub o supremație, care nu face decât să o țină în întuneric și în mizerie, în apăsare și exploatare... Dacă încă ar fi vorba de un regim național, ieșit din sânul chiar al unui popor... Dar când e vorba de o dominațiune străină și ea în definitiv, dar în același timp incapabilă d'a aduce decât nenorocire și ticăloșie asupra celor stăpâniți, — atunci e cel puțin straniu să auzi pe unii strigând în numele „dreptului sfânt“ al celui din urmă cuceritor, împotriva „actului de banditism și piraterie“ dictat de „un interes egoist și meschin“, al celui care în definitiv nu face altceva, decât să repete același „gest“, făcut cu atâta sau atâta vreme mai de mult, de cuceritorul al cărui rând a venit ca să fie deposedat.

Turcii au deposedat pe spanioli odinioară, — probabil nu cu mai multe forme, sau cu mai multă dreptate, decât sunt ei amenințați acuma a fi deposedați de italieni... Este aci numai o chestiune a dreptului „celui mai tare“, care atunci ar îndreptăți poate și alte încălcări, fără de sfârșit? Nu. Ci este și o chestiune a celui mai în stare de a conduce o populație pe căi mai omeneste de lumină și de progres.

Tripolitania e țară care are o întindere de un milion de kilometri pătrați, și are un milion de locuitori, — dintre cari turci... 50 de mii, cu oaste cu tot. Cu toată partea mare de pustiu ce cuprinde, ea poate fi deci considerată, întru câtva, și ca pământ nelocuit. Întru cât e locuit, negreșit că dreptatea dreptăților ar cere, pe cât ar fi cu putință, ca el să fie stăpânit și ocărmit de însăși populația băștinașă. Întru cât însă acest lucru nu se poate, și este așadar de ales între o cărmuire turcească și alta italiană, — noi nu putem sta la îndoială din nici un punct de vedere ca să-i dorim acesteia din urmă

triumful, — oricât ne-ar părea de rău, în legătură cu toate acestea, să vedem și de astădată pe compatrioții noștri maghiari „izolați“ cu sentimentele și cu simpatiile lor.

„Lupta din Ungaria pentru votul universal“

Sub acest titlu, ziarul „Adevărul“ publică un articol prin care expune activitatea partidului național român. Intrucât articolul relevă un adevăr ce trebuie pus mai bine în lumină, îl redăm aci în întregime:

„Sunt cinci luni de când comitetul executiv al partidului național român a hotărât ca paralel cu partidul justhist și social democrat să organizeze 50 de adunări populare în centrele locuite de români, pentru a propovădui ideea votului universal. Hotărârea aceasta a fost tradusă imediat în faptă, și dela 15 mai și până astăzi s'au ținut adunări impozante ale alegătorilor români, la Arad, Igrăș, Lugoj, Orăștie, Bozovici, Iablanța, Hațeg, Buteni etc.

Toate aceste adunări au fost adevărate sărbători naționale: mii de români de prin părțile Ardealului și Ungariei și-au mărturisit credința în idealurile partidului național român, și în același timp comitetul central al partidului a primit asigurarea dela obștea românească că'l va urma neclintit în lupta pornită pentru apărarea drepturilor neamului românesc.

Poetul „pătımirei noastre“ spusese cândva că „Neamul nostru e pus astăzi în fața unor probleme cari nu se pot rezolva decât printr'o puternică disciplină a tuturor rândurilor. Trebuie să apropiem și să orânduim mulțimea, să unim toate îndemnulurile de luptă, să infiripăm o oștire stăpânită de o potrivă de puterea unei idei... Noi, generația de astăzi, trebuie să reîntronăm vechea încredere făcutoare de minuni între popor și „domnii noștri.“

Lucrul acesta, ce nu l'a putut îndeplini poetul Goga și gruparea sa, l'a înde-

plinit acum comitetul executiv al partidului național.

Acțiunea extra-parlamentară

Adunările populare, ce s'au ținut până acum au fost cel mai bun prilej pentru frunțașii partidului de a consulta masele de alegători români, de a se pune în contact cu conducătorii firești și locali ai poporului român, învățători și preoți, să intruzeze apoi acea rețea nouă de organizare a partidului național și să îndeplinească toate lacunele prin puteri noi și deplin probate.

Deputații români văzând că situația politică de acum din Ungaria e absolut anarhică, că în parlament ei nu pot îndeplini nici o operă pozitivă, că obstrucția poate să urmeze și fără dânsii, — s'au hotărât ca în loc să vorbească în camera deputaților, — să vorbească mai bine fraților lor dela țară, plugarilor români, pentru cari ei duc chiar luptă politică.

Acțiunea aceasta extra-parlamentară a deputaților români pe lângă că contribuie la consolidarea partidului, dezvoltă și în mare măsură conștiința politică a alegătorilor români din Ardeal și Ungaria. Din adunările populare s'a putut constata, că masele poporului au rămas neatinsse de zizanii și desbinări, și cu mare însuflețire primesc lupta pentru asigurarea ființei naționale a neamului românesc precum și pentru cucerirea votului universal, ca singură reformă salvatoare a robiei lor politice, economice și culturale.

Declarații importante făcute de d. dr. T. Mihali

La adunarea poporală ultimă din Buteni, președintele partidului naționalităților, d. deputat dr. Teodor Mihali, a ținut să precizeze atitudinea partidului național român față de obstrucția partidului justhist. Iată ce a spus d-sa:

„In dorința de a cuceri cât mai curând votul universal, ne-am unit la început și cu partidele maghiare cari au cerut această reformă, și eram de părere, că se cuvine să cooperăm cu ele pentru înlătu-

lor artistică. Tot ce e puternic și zguduie, e ceva superior în artă.

Au fost de mare însemnătate, mă gândesc, pentru cei ce au vrut să le înțeleagă, fiindcă au fost și alții cari au rămas necrezători până în momentul când fatal a fost ca îngrădirea concepțiunii poetice a trebuit să dispară și la noi, și noutatea și varietatea să biruie ca conducând spre bogăție de inspirațiune și putere de sugestionare.

E firesc ca impresiunea justă să vină după o trecere de vreme. Părerea adevărată despre Paris, despre „Babilonul modern“ o ai după ce ai îndepărtat din sufletul tău orice ezitare într'o judecată obiectivă a faptelor și a lucrurilor. De aceea nu șovăesc a face amendă onorabilă și să declar că prima impresiune (*Săpt. pol. și cult.*, 13 aug. 1911) rămâne ca prima, și că cea adevărată vine mai pe urmă.

E neîndoios, că orașul care-ți pune la îndemână toate, dar absolut toate mijloacele ca să-ți formezi viața care-o vrei, orașul cu cultură și artă fără seamăn, orașul cu perspective, orașul cu spiritul cel mai liberal, cu populațiunea cea mai variată, cu instalațiunile cele mai grandioase, pe pământ și sub pământ, păstrător credincios al trecutului chiar când se entuziasmează de himera noutăților, înzestrat cu limba cea mai armonioasă, pentru că e cea mai mult cântată din limbile de pe pământ, și pătruns de cele mai fine forme în manifestările sociale — orașul acesta era neîndoios să vrăjească lumea.

Stai la larg, te plimbi în voie, vizitezi și te

cultivi după plac, fără cea mai mică grijă când îți dai seama că faptele tale nu depășesc limita extremă de îngăduire. Francezul e foarte abordabil; îți vorbește, îți explică, îți mulțumește — tot el. Poți cere societatea oricărei femei, pe care-o întâlnești; vei păstra forma celei mai alese expresiuni și, chiar dacă vei fi refuzat, rămâi mulțumit de forma plină de delicatete a refuzului. Iar nenumăratele păsărele, lăsate în voia Domnului, pe marele bulevard până în miezul nopții, nu-ți pot inspira decât o impresiune de gentileță, tresărind la tonul lor blând și extrem de politicos.

Este mișcat câteodată de gradul până unde merge delicatetea acestor parizieni. Vizitam „les égouts“, o instalațiune nemai pomenit de grandioasă, sub pământ. Mergeam întâiu cu bărcile trase de oameni, cari le conduceau pe delături. Un biet hamal, muncitor, ne privia, tot mergând alături de bărci. Pricepuse, că suntem străini. Lumea se sculase în picioare, ca să aibă impresiunea gurii colosale ce ni-se deschidea înainte. Alții din urmă protestau, pe drept. Un conducător strigă celui de lângă noi să roage lumea să stea jos. Dar el: — Sunt străini, cum o să le spun, trebuie să fim politicoși...

Bărbierul vorbește cu tine tot timpul cât îți face toaleta, îți explică termenii proprii meșteșugului lui, și — sub forma cea mai ademenitoare — te face să ieși dela el, cu o perie, o sticlă de quinină, o sticlă de parfum, și cu o mică cheltuială de 5—6 franci...

Pălărierul îți mulțumește și când ieși din prăvălie, fără să-ți fi convenit prețul, cofetarul te măgulește cu curtuazie, dar nu-ți dă apă la prăji-

turi, birtașul te face să bei vin chiar când tu ești extrem antialcoolic; și chiar când îți cer „pourboir“-ul — de pildă, „ouvreuse“-le la teatru — o fac sub forma cea mai aristocratică.

Gardianul, sau la noi sergentul de stradă... Cel mai bun ghid, cel mai sincer îndrumător, cel mai politicos parizian, când știi să faci introducerea informațiunii prin salut și prin „vă rog“. Binevoitor până la extrem, n'ai niciodată bănuială că ai putea suferi de pe urma lui.

Și aici mă gândesc la excursiunile mele prin Ardeal. Ardealul, regiune absolut românească. Mai ales țara-Oltului, e complectamente formată de români. Întâlneai numai 2—3 crâșmari jidovi și 5—6 jandarmi maghiari. Eram cu pașaport, eram în regulă și totuși tremuram la fiecare pas. La cutare gară, casierul îți svârlea paralele și se rostea nu știu cu ce vorbe. În cutare orașel, jandarmul te privea chiondăraș, fiindcă îmbrăcaseși portul locului.

În cutare împrejurare, puteai să rămâi pe drumuri, fiindcă domnul maghiar, care nu voia să înțeleagă românește, nu știa nici franțuzește. O, Doamne, Doamne, și când mă gândesc la parlamentul de strălucire exterioară de pe marginele Dunărei, mi-ar veni să exclam: — Ce ascundeți în el? — Unde vă sunt cultivătoarele de suflete?

Aveți tren pe sub pământ ca și francezii, dar e o deosebire: francezii au numai trenuri pe sub pământ, d-voastră... mi-e frică de cenzură.

rarea regimului actual care zădărnicește înfăptuirea unei legi de folos țării. În scurt însă ne-am încredințat, că opoziția din parlament nu numai că are în vedere scopuri contrare unui vot universal cinstit, dar face obstrucție mai mult pentru cucerirea puterii. De aceea ne-am retras, nu am desfășurat o activitate intensivă, ci am socotit că procedăm mai bine dacă ne coborim în popor să-l lămurim asupra situației politice din țară.

Unii s'au încercat să dea o interpretare greșită declarațiilor d-lui dr. Mihali, spunând, că există o deosebire de vederi în sânul partidului național român, în ce privește cooperarea cu justiștii, că pe când d. deputat St. C. Pop, la o adunare din Arad s'a pronunțat pentru o alianță cu justiștii în campania pentru votul universal, d. deputat Mihali se declară acum contra unei astfel de alianțe. De fapt nu există nici o nepotrivire între convingerile ambilor deputați români. Și unul și altul au făcut declarații sugerate de stadiul situației politice. La începutul anului, partidul justhist încheind un pact cu partidul social-democrat, s'a crezut, că Justh s'a lepădat de multe prejudecăți, aruncând în muzeul uitării multe din concepțiile sale șoviniste. De aceea d. deputat St. C. Pop a declarat, că partidul național va coopera cu partidul justhist pentru cucerirea votului universal. Iată însă, că în timpul campaniei pentru reforma electorală, Justh a dovedit, că n'a renunțat la pretențiile șoviniste, că revendică și el un vot universal care să asigure supremația nației maghiare, — ceea ce iarăși a făcut pe d. Mihali să facă cunoscut obștei, că partidul național s'a retras dela cooperarea cu justiștii.

L. P.

Câteva momente

— Sborul lui Vlaicu la Brașov —

(Al doilea raport)

1 octombrie n., ziua cea mult așteptată de întreaga suflare românească din Brașov în fine a sosit; sunase ceasul, în care inginerul Vlaicu, acest simbol real al geniului românesc avea să-și măsoare puterile cu forța puternică și nestrămutată a văzduhurilor.

Încă de pe la 2 ore p. m. — pe când sborul avea să se întâmple numai pe la 4 ore și jum. — publicul curgea în roiuri spre vila Steriu, locul ales pentru ascensiune; parte cu trenurile, trăsuri ori automobile, printre cari am observat și vreo câteva din țară, parte pe jos, toți se grabiau cu o înțeață febrilă, ca să ajungă cât mai curând la locul, de unde aveau să-l vadă pe iubitul erou planând triumfător deasupra înălțimilor necuprinse...

Vremea înainta; șesul stupinei Steriu mișuna de publicul nerăbdător, care atingea cifra la 5000 de oameni; intelectuali, clasa de mijloc, militari, studenți, studente, toți se înfrățiau în urma fiorului emoționator, de care erau cuprinși, discutând aprins evenimentul, care avea să taie o brazdă adâncă în sufletul

lor dornic de a vedea izbânda geniului românesc...

Suna ora patru. Un vânt răcoritor începuse să bată câmpia zgomotoasă. Vântul începuse să bată tot mai tare, până ce se preschimbă într'o vijelie violentă; iuțiala-i trecea peste douăzecișicinci de metri pe secundă. De pe fețe puteai ceti o frică instinctivă; publicul văzând imposibilitatea unui sbor pe așa timp începea să-și manifesteze tot mai mult dorința de a abate pe sburător dela o încercare atât de primejdioasă. El nu cedă, deși și singur vedea că are foarte puține șanse de reușită; prea era îngrădădită în el mândria unui neam întreg coboritor dintr'un popor mândru și demn, decât să se poată hotărî la așa ceva; voia să lupte și în contra elementelor și — a luptat!...

E ora patru și cincizeci; Vlaicu intră în hangar. Ca printr'un curent electric toate privirile sunt îndreptate spre locul acela enigmatic, misterios.

După cinci minute de o adevărată încordare sufletească, ușile hangarului se deschid și mașina împinsă de mecanici și de Ion, iscusitul frate al aviatorului, pășește maiestrosă, de par'că nici nu-i pasă de vijelia năpraznică, ce se iscase.

În urmă-i pășește maestrul, care o învaluie în niște priviri de o feciorelnică dragoste de părinte și logodnic... Motorul începe să sfârșie acompaniat de șuierul turbat al vântului... Încă o clipă și Vlaicu avea să-și scalde mireasa în undele năvalnice ale atmosferei înferbântate... Un fior de teamă admirătoare cuprindea inimile tuturor...

Aud un oftat prelung; îmi arunc privirile n dreapta și zăresc două dame — profesoare, paremi-se — în ai căror ochi curățai prind în fuga clipei jocul unei lacrimi de argint... Era atâta poezie înduioșătoare în fulgerile acestei clipe.

Apoi deodată publicul izbucnește în urale însufletitoare; sburătorul pășește în nacelă și pasera uriașă își ia drumul spre căi nestrăbătute. Toate privirile se îndreptau în sus... Acolo se petrecea ceva neobișnuit; era o dramă din cele mai zguduitoare. Două forțe uriașe se luptau una cu alta; se părea că mama natură voia să pedepsească aspru pe acela, care așa de îndrăzneț prinsese luptă în contra elementelor... Și vântul ingenunchiat șuera sălbatic silit să poarte pe arvoile sale dușmanul de moarte, pe care năzuia să-l zdrobiască cu tot prețul... Lupta decurgea cu furie; însă numai câteva clipe a ținut ingenunchierea vântului, care își câștiga tot mai multă putere... Încă câteva rotiri în zbor și pasărea învinsă, dar nu strivită condusă de inimosu-i călăreț își ia calea spre bătrânul pământ...

Oare ași putea descrie simțimintele, cari au străbătut inimile celor circa 5 mii de spectatori în decursul acestui primejdios joc dramatic?

Nu încerc; amintesc numai, că am plecat cu toții pătrunși de gândul, că am văzut un adevărat erou.

L. P.

Adunare poporală în Diciosân-Martin. *Comitetul central comitatens al partidului național român din comitatul Târnavei-mici a decis ținerea unei adunări poporale în comuna Diciosân-Martin, sediul comitatului Târnavei-mici pe 29 octombrie n. 1911. Membrii prezenți cu cea mai mare însufletire au adoptat ideea aceasta, care are o importanță nespuse de mare pentru lupta viitoare din acest ținut.*

Amănunte vom da în numărul viitor.

Noul șef de presă al ministerului de războiu. Din Viena primim știrea, că noul șef de presă al ministerului de războiu va fi colonelul de stat major cavalier Maximilian Hoer.

Ministrul de războiu la Budapesta. Căpitanul Arthur Prinzev a sosit la Budapesta, ca împreună cu prim-ministrul contele Khuen-Hedervary să stabilească timpul venirii ministrului de războiu Aufferberg la Budapesta. Cu prilegiul acesta ministrul de războiu va vizita pe toți membrii cabinetului și probabil pe șefii partidelor parlamentare.

Suntem informați, că cav. Aufferberg va sosi la Budapesta în 11 octombrie n. și va petrece aici două zile.

„Mucenici nerăsplătiți ai păneli”. Cel din urmă număr al „Unirei” din Blaj ne aduce o veste dureroasă, înduioșătoare.

Profesorii institutului pedagogic din dieceza fără de noroc a Gherlei aduc în publicitate nevoile insuportabile ce le curmă puterea de muncă, ce le amărăște clipele senine făcându-i nesimțitori față de orice manifestație culturală.

Articolul acesta este un sfâșiator strigăt de durere a câtorva oameni idealști, cari își jertfesc tihna vieții pentru progresul cultural al neamului. Pionierii credincioși ai unei fortărețe de colosală importanță etnică, slăbită de urgia vrășmașilor și lipsită de munițiune, reclamă cu un ultim strigăt desnădăjduit aproape, ajutorul grabnic al statului major și al obștei.

Institutul preparandial din Gherla după 40 de ani de existență, crescând în acest restimp generații de învățători pentru 800 de școli, azi a ajuns pe calea peirii. Institutul acesta cu o menire atât de frumoasă și de o deosebită importanță pentru această dieceză „a fost — cum zic d-nii profesori dela el — considerat totdeauna ca fiică vitregă a diecezei și nu s'au pus temelii solide pentru asigurarea viitorului acestei școli”. Așa s'a întâmplat că în cei din urmă 20 de ani s'au pierdut mai mult de 30 profesori, cari nu puteau exista cu 1000 cor. salar anual, căci numai de trei ani s'a ridicat la 1600 cor.

„Se părea, că pentru viitor se va arăta ceva interes și pentru acest institut dat uitării, fiind lipsă continuă de învățători și fiind de interes vital pentru dieceză înflorirea acestui institut.

Speranțe zadarnice. De giaba s'a primit planul prescriș de lege, înzădar au fost mulțumiți cu progresul comisarii trimiși de către superiorii bisericesti și oficiile civile și nici împrejurarea că azi la institut sunt profesori cu o calificatiune — nu a deșteptat interesul celor chemați.

Între asemenea împrejurări corpul profesoral îngrijat de soarta lui și a instituției reclamă mereu ajutor în asigurarea viitorului, căci e evident, că cu salar de 1600 cor. fără a li-se asigura îmbunătățire pentru viitor, profesorii nu pot duce greul vieții.

Însă guvernul diecezan a rămas până azi indolent chiar față de însuș institutul, care reclamă un internat „căci e strigător la cer — spun d-nii profesori — și e din punct de vedere moral și creștinesc insuportabil, cum și unde se încercă să se realizeze bieții preparanți din Gherla”.

Ieremiada aceasta, a cărei cetire îți răscolește indignarea față de neglijanța condamnată de care

DEMETRIU SBOROȘTIAN CROITOR PENTRU BĂRBAȚI

Caransebeș, Strada Episcopiei (Casele proprii).

:: Ține permanent în depozitul său, noutăți din toate stoffele. ::

Am onoare a încunoștiința p. t. Onor. public din Caransebeș și împrejurime, în vederea apropiatului sezon de toamnă și iarnă, că țin în depozitul meu, în mare alegere cele mai nouă și mai variate stoffe pentru costume, și stau la dispoziția clientelei mele cu bogate colecții de mustre. Mă nuzuesc continuu a-mi servi solid clienții și a le îmbia numai ce e mai nou.

e părtaş un institut de cultură din partea celor chemați a procura mijloacele de scăpare, ne place să credem, că va avea răsunet și în curând se vor lua măsurile necesare pentru întărirea institutului, pentru delăturarea anomaliilor de azi și pentru asigurarea existenței cinștite și liniștite a profesorilor. Căci te doare inima când trebuie să cetești din pana unui profesor șire ca acestea: „... nu putem să ne procurăm nici zărele absolut necesare, căci ne frământă vecinic gândul traiului de mâne și, ne-a cuprins și pe noi în cele din urmă o apatie pentru nepăsarea ce o observăm, pentru nebăgarea în seamă cu care suntem tratați atunci, când institutul a fost început deja să intre pe calea propășirii așteptate de o diecează întreagă.

Amenințarea contelui Aehrenthal.

Se comunică din sursă competentă, că duminică ministrul comun de externe contele Aehrenthal a primit foarte rece pe marele ambasador italian, care venise să-l viziteze și i-a declarat următoarele:

In caz că Italia nu va înceta acțiunea navală la fărmerii albanezi, Austro-Ungaria va trebui să trimeată acolo flota.

Din cameră. Astăzi camera și-a ținut ultima ședință din săptămâna aceasta. S'au mântuit o clauză de votări nominale, iar după acestea deputatul I. Bakó, 48-ist, a vorbit la proiectele militare.

Până luni camera nu va mai ține ședințe.

La începutul ședinței contele M. Eszterházy și-a rectificat unele afirmațiuni referitoare la vorbirile contelui Tisza, iar la sfârșitul ședinței prim-ministrul cont. Khuen-Héderváry a răspuns la două interpelații ce i-s'au adresat în chestia banului croat Tomasiich.

Joi A. Berzeviczy, președintele camerei, însoțit de mai mulți deputați va veni la Arad, ca să participe la aniversarea lui 6 octombrie.

Războiul italo-turc

Câteva explicații.

Față de gravitatea știrilor ce sosesc cu privire la Tripolis, credem nimerit a da următoarele amănunte precise despre teatrul evenimentelor.

Cu riscul de a părea pedanți, vom atrage atenția că trebuie deosebit orașul Tripolis de provincia Tripolis; în acest scop, se utilizează pentru aceasta din urmă expresia Tripolitania, după cum se obișnuiește a se deosebi Tunisul de Tunisia.

Numele grecesc Tripolis, înseamnă trei orașe; așa-i ziceau grecii, după cele trei orașe Oea, Sabrata și Leptis. În antichitate alcătui partea de răsărit a ținutului Cartaginei; după dărămarea Cartaginei, romani au dăruit-o regelui Numidiei și, mai târziu, fu unită cu provincia romană Africa.

În veacul al 7-lea această țară a fost cucerită de arabi, cari introduseră Islamul. Sub califi arabi, Tripolisul a fost de mai multe ori unit cu Tunisul.

La 26 iulie 1510, orașul Tripolis a fost cucerit de Spania, apoi predat iobaniților; dela aceștia o cucerit în 1511 piratul Dragut, care o puse sub suzeranitatea Turciei. De aci încolo, țara deveni unul din centrele piratilor din Africa-de-nord.

Cel dintâi fu admiralul englez Blake, care în 1663 puse pirateriei o stavilă, prin aceea că încheiă o convenție cu piratii; când piratii călcăra convenția, John Narborough distruse o parte a orașului lor.

Expediții războinice contra piratilor întreprinse Franța în 1665 și 1728; de ambele dați, orașul fu cucerit și aproape distrus.

În 1835 Turcia întreprinse o expediție, răsturnă familia domnitoare Karamanli și transformă țara într-o provincie turcească.

Asupra războiului dintre Italia și Turcia circulă o mulțime de știri necontrolate în cea mai mare parte a lor.

În general se vestește victoria flotei italiene și, că în decurs de câteva zile se va încheia pacea cu predarea Tripolisului. Lupta de până aici s'a dat numai pe apă,

și fiind dată superioritatea flotei italiene față de cea turcă, toată lumea a primit înfrângerea Turciei nu ca prea mare senzație, mai ales, că Turcia n'a dezvoltat nici o rezistență. Tot astfel s'a întâmplat lucrul și la bombardarea Tripolisului. Turcia arată deci după toate semnele o slăbiciune mare, de care e conștientă și de aceea nici nu ia vr'o ofensivă.

Se vorbea apoi mult și de intervenția puterilor străine, la care a apelat Turcia și la cari apelează și în prezent, însă fără succes.

Franța ar fi declarat, că nu se amestecă, Rusia privește toată chestia de o afacere privată între Italia și Turcia, Austro-Ungaria nu vede primejduită pacea din Balcani, Anglia deasemenea refuză. Singur numai presa engleză vorbește cu oarecare simpatie despre turci, lăudând ținuta lor pacinică, observată de când s'a declarat războiul.

Impresia câștigată este deci, că Turcia a făcut un pas foarte greșit atunci, când a respins ultimatul Italiei și a lăsat să ajungă treaba până la războiu.

Față de aceste constatări suntem în poziție a cunoaște mai deaproape intențiile Turciei din partea ambasadei turcești din Viena, care aruncă o lumină asupra negurei de până aici, asupra motivelor, cari au determinat Turcia la ținuta observată până aici.

Declarațiile ambasadorului turcesc dela Viena.

Ambasadorul declară, că Turcia nu va renunța sub nici o condiție la Tripolis. După ambasador este o copilărie și o invenție naivă afirmarea, că Turcia s'ar învoi la așa ceva. Dacă Turcia a fost până aici pacinică și a apelat la puterile străine, a făcut aceasta din iubirea ei de pace și nici decât de aceea, că ar vrea să răscumpere pacea cu prețul predării benevole a Tripolisului. Aceasta ar însemna o dovadă despre slăbiciunea ei totală.

Tot atât de copilărească este și acea știre, că Turcia ar primi intervenția puterilor străine, în care caz atacul Italiei s'ar onora cu simpla predare a Tripolisului în interesul păcii. Dacă Turcia ar fi fost condusă de acest gând, ar fi răspuns pur și simplu în acest înțeles la ultimatul Italiei. Pentru restabilirea păcii în prețul predării Tripolisului Turcia n'ar avea lipsă de ajutorul altor puteri, ei ar putea face și singură foarte bine acest lucru.

Integritatea Turciei nu este numai o necesitate a ei însăși, ci a Europei întregi, pentru pacea din Europa. În cazul unui războiu european Turcia n-ar pierde mai mult, decât și acum prin predarea Tripolisului. De aceea Turcia își va încorda toate puterile, pentru mulți încă necunoscute, pentru a se apăra singură contra atacului italian, dacă nu-i vor ajuta în lucrarea aceasta alte puteri. Nici pe departe nu avem de a face aici cu o farsă de războiu, cum îi place în general presei să califice războiul actual. Aceasta ar fi pentru Turcia nedemn.

Dacă este adevărat, că garnizoana din Tripolis n-a dezvoltat nici o opoziție la bom-

bardarea Tripolisului, ci s'a retras înăuntrul țării, să se știe, că aceasta a fost numai o apucătură de tactică, care are un scop pe care-l va și ajunge.

Ca încheiere ambasadorul dă lămuriri asupra suveranității politice, ce ar fi să rămână pe seama Turciei după încheierea păcii. Turcia dă înțelesul cel mai efectiv posibil acestor două cuvinte și vor apăra această suveranitate cu toate mijloacele posibile. Dacă Turcia e aplicată să facă Italiei concesiuni, acestea se referă numai la favoruri economice și nici decât politice.

Toate svonurile cu privire la pretinsa rugămintă a Turciei adresată puterilor străine pentru a preda Tripolisul, sunt ridicule.

Turcia cere pacea pentru a păstra Tripolisul. Pierde ori dona poate și singură Turcia Tripolisul, pentru aceasta nu e de lipsă intervenția puterilor străine. Până acolo n'au ajuns încă lucrurile. Adevărata luptă se va începe numai de aici înainte. Ceeace va urma, nu va fi prea plăcut pentru Italia.

Turcia se pregătește la luptă desperată.

Până aici declarațiile ambasadorului, cari sunt menite a aduce lămuriri asupra ținutei energice a Turciei când cu tratativele diplomatice dela începerea ostilităților, respingând ultimatul fără a putea opune vre-o rezistență până acum pe apă ori a putea aduce intervenția puterilor străine. Se vede însă, că Turcia se pregătește la o luptă desperată pe uscat.

Asupra luptei înregistrăm pe azi următoarele momente:

Flota Italiei la Tripolis.

O parte a flotei italiene sosind înaintea Tripolisului, a anunțat bombardarea imediată, ca colonii străini să se poată refugia din oraș. Spre acest scop flota italiană a pus la dispoziție două vase.

Vasul turc „Derna” a fost scufundat.

Flota Turciei spre Tripolis.

După informația ziarului italian „Secolo” flota turcă a pornit spre Tripolis cu multe munițiuni. Divizia a doua a flotei italiene o urmărește și sunt nădejdi că o va și ajunge și o va nimici total, fiind cu mult mai puternică.

O voce bulgară despre războiu.

Oficiul bulgar „Mio” scrie, că operațiunile militare dintre Turcia și Italia se vor mărgini numai la Tripolis și nu vor atinge integritatea europeană a Turciei.

Italia a făcut acest pas cu învoirea prealabilă a Europei și nu va provoca complicațiuni în Balcani, cari ar putea duce nu numai la intervenția statelor învecinate, ci și a altor puteri mai depărtate de Turcia.

O declarație a regelui Greciei.

Regele Gheorghe al Greciei a declarat anturajului său, că nu se teme de tulburări mai apropiate în Balcani. În acest timp regele, care petrece în prezent în străinătate, ar fi plecat imediat acasă la Atena.

Dupăcât este însă informat, ostilitățile de acum dintre Italia și Turcia privesc numai Tripolisul. Cu atât mai mare fi este însă temerea pentru complicațiile ce vor

Numai pe proprietarii mici
din suburbiul Aradului îi poate interesa că în str. Kasza Nr. 3 și 49 avem un depozit bogat de

țevi de beton
acoametod pentru canalizarea ce se află acum în curgere. Prețurile cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN
întreprinzător de zidiri betonice.
Telefon Nr. 675.

urma mai târziu pe urma războiului dintre cele două state.

Pretinsa intervenție a Germaniei.

„Berliner Tageblatt“ aduce știrea, că Germania ar intenționa să intervină pentru încheierea războiului. Știrea aceasta se confirmă și se ia ca sigur că în scurtă vreme va și urma acest pas al Germaniei. Italia ar fi aplicată să primească condițiile Germaniei din motivul că prin bombardarea întâmplată deja la Tripolis a fost salvat deja prestigiul militar al Italiei, iar Turcia nu va putea respinge aceasta. O altă știre din Constantinopol vestește că răspunsul Germaniei la repetitele rugăminte ale Turciei ar fi: „Dacă vor permite împrejurările“.

Acțiunea Austriei.

După ziarul „Temps“ războiul dintre Italia și Turcia se va sfârși încurând. Pacea se va face prin mijlocirea Austriei și Germaniei, diplomații cărora își dau toate silințele să înduplece Turcia la concesii. Condiția va fi, ca Turcia să renunțe de Tripolis în favorul Italiei, rămânând însă Turciei suveranitatea. Italia să primească nesmintit conducerea în Tripolis. După finirea războiului Turcia își va revoca toate trupele dislocate acolo.

Neutralitatea Greciei.

La plângerile Turciei, că Grecia a permis atacarea Turciei de pe teritor grecesc, guvernul grecesc declară că în acel moment Grecia n'a știut încă nimic despre declararea de războiu.

De atunci însă au fost provocate toate autoritățile marine și militare se observe toate regulile ce rezultă din neutralitate.

Sub presiunea opiniei publice guvernul a rugat pe regele, care petrece în Copenhaga, să se întoarcă fără amânare în patrie.

Meeting de protestare contra italienilor.

La Karavile a avut loc un meeting de protestare în contra Italiei.

Oratorii au rostit discursuri violente, dar primul turc luând cuvântul i-a rugat să se liniștească, pentru a nu da Italiei pretextul ce-l așteaptă.

Un hoguea a pronunțat apoi un discurs de o violență rară, spunând, că dacă Italia va ocupa Tripolisul, Dumnezeu o va pedepsi prăbușind întreg pământul.

Un turc omorât de populația italiană.

Din Neapole vine știrea, că cu prilejul unei manifestațiuni contra Turciei la Amalfi mulțimea a atacat prăvălia unui negustor de fructe turc naturalizat, pe care l-au omorât.

Soția și copiii lui au putut fi salvați.

Turcia părăsită de Germania

Ziarul „Reichspost“ e informat din Berlin că Germania stăruie pe lângă Italia să se mulțumească a ocupa câteva porturi și să obție concesii economice din partea guvernului turc.

Pe de altă parte Germania stăruie pe lângă Poartă să primească un asemenea aranjament, căci în caz contrar va fi lăsată în voia soartei.

Legătura dintre Turcia și Tripolis.

Guvernul turcesc a hotărât să organizeze un serviciu de vapoare exprese între Constantinopol și Tripolis.

„Procedarea Italiei o tâlhărie politică“

Intreaga presă turcească își exprimă via indignare pentru procedarea Italiei. „Tanin“, zice că

Turcia, spre a se apăra, va declara războiu și își va răzbuina împotriva italienilor prin toate mijloacele.

„Yeni Gazetta“ numește procedarea Italiei o tâlhărie politică. Italiei îi lipsește orice sentiment omenesc. Acceptarea ultimatumului ar fi nimicirea vieții Turciei.

„Alemadar“ critică atitudinea guvernului, care trebuie să fie înlocuit printr'un guvern mai capabil.

„Sabah“ relevă necesitatea unei acțiuni unanime pentru apărarea patriei.

Situația celor două puteri

Iată după Journal din Paris, situația militară a celor două puteri în prezent:

„Fără îndoială Italia se găsește în condițiuni cu deosebire favorabile pentru a realiza expedițiunea în Tripolis, mulțumită situațiunii sale geografice.

„Ea are avantajul mai prețios încă, de a fi asigurată, dela începutul crizei, de absoluta stăpânire a mării, condițiune neapărat trebuincioasă pentru transportul unei importante coloane expediționare. Marina turcă este ca și inexistentă. Cele două unități, de o oarecare valoare militară, ce ea le posedă, sunt două cuirasate tip Woerth, cumpărate anul trecut dela Germania. Și încă aceste vase au o vechime de câte douăzeci de ani și sunt cu totul declassate față de unitățile recente ale flotei italiene.

„Aceasta se bizuie pe un corp de bătaie de prima linie, puțin numeros, dar foarte solid cu cuirasatele sale regina Elena, regina Margherita, Vittorio-Emmanuele, Benedetto-Brin și crucișătoarele sale cuirasate ale clasei Roma, Neapoli, Amalfi.

„Mai vechi, cele cinci cuirasate ale claselor Saint-Bon și Re-Umberto sunt încă foarte superioare celor mai bune vase turcești. Valoarea celor patru crucișătoare cuirasate de tipul Garibaldi a fost încercată în războiul ruso-japonez cu Nisshin și Kasuga.

„Din punctul de vedere naval italienii joacă pe catifea. Urmările stăpânirii lor sunt incalculabile. Cea mai evidentă este că face imposibilă trimiterea de ajutoare turcești și limitează puterea de rezistență otomană cu totul la singurele resurse de cari va dispune Tripolitania în momentul începerii ostilităților.

„Astfel toate formidabilele resurse militare, de cari turcii dispun în Balcani și în Asia sunt anihilate.

„La atacul italian, imperiul otoman nu va putea opune decât trupele staționare în Tripolitania, cu mijloacele fără îndoială destul de nesigure, de cari ele dispun. Aceste trupe cuprind în prima linie o divizie, adică patru regimente de câte 4 batalioane de vânători, plus un batalion de vânători, în total șapte-spre-zece batalioane; două regimente de cavalerie, adică zece escadroane; un regiment de artilerie cu patru baterii de câmp și patru baterii de munte, adică 36 de tunuri.

„Mai este încă un batalion de artilerie de cetate, cu trei companii. Aceasta poate să reprezinte dela 12 la 15.000 de oameni.

„Rezervele locale alcătuiesc, pe hârtie cel puțin, trei-zeci de batalioane și șase-zeci escadroane, adică 15.000 de baionete și 5000 de săbii.

„În realitate, dacă turcii pot să pună în linie dela 20 la 25.000 oameni, aceste este maximum. Dar atâta ajunge pentru ca italienii să aibă a prevedea un foarte însemnat efort militar, mai ales într'o țară unde populațiunea, foarte ostilă și înarmată, va ști să întrebuinteze lupta de guerile.

„Forțele prevăzute pentru corpul expediționar se urcă, după cât se asigură, la 60.000 de oameni, ceea ce, de sigur, nu este așa de mult încât să fie la adăpost de ori ce surprize“.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?“

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

CORESPONDENȚE

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN IAȘI

Orașul mort învie! — După Blaj și București vine rândul Iașului. — Un record.

Invie cetatea contururilor vagi! Iașul, bătrânul visător cu privirea pierdută în nedefinitul orizon al trecutului, se trezește. Zvârle, giulgiul morții cu care mâni viclene vor să-i învelescă trupul, pentru a arunca pe umorii largi cu un gest triumfător mantia de argint a amintirilor glorioase. Dar nu numai atât. Sânge tânăr pare a-i regenera trupul istovit, înlocuind sângele negru impregnat de microbii paraziți, pe cari o soartă nemiloasă i-a strecurat în vinele sale amortite...

E cel mai curios oraș, prin particularitatea pe care n'o prezintă altele: reînvie toamna! În anotimpul acesta posomorât, în care artiștii și poeții desprind de pretutindeni acorduri ale unor violine nevăzute, în care flințe ca și lucruri par poleite de o strălucire boinăvicioasă ce-ți strecoară în suflet o melancolie apăsătoare, în anotimpul acesta în care tot ce e viețată simte fiorii morții — numai Iașul amortit, al blondii Moldove, reînvie... În orice timp al anului vei sosi în Iași, exceptând toamna, și-se va părea că pășesti unui altar părăsit, ce a avut să sufere urmările năvălirii unor hoarde necruțătoare, că ceea ce o lume întreagă o spune pe șoptite („Iașul moare!“) ție și-o spun cu glas tare voci misterioase ce se ridică dojenitoare de pretutindeni. Acum însă când arborii plâng cu lacrimi mari ce acopăr lin cărările, pustii și când soarele își pune tot focul în razele fierbinți, asemeni focului ce-l pune în privire cel ce-și simte sfârșitul apropiat — Iașul e străbătut în lung și-n curmeziș de un suflu de viețată viguroasă.

Pretutindeni toți și toate rād: copiii, florile, oamenii, păsărelele și lucrurile.

Câtă dragoste pentru slova cărții!

Rar oraș veți mai găsi — raportând bine înțeles și împrejurările — care să aibă o viețată culturală atât de intensă.

Reviste, ziare, cărți, școlari, profesori... cari ar face cinste oricărui oraș apusan.

Sunt în Iași: 22 de școli primare ale statului, 30 particulare, (toate evreiești; accentuez aceasta ca să vă mai amintiți de frumoasa poveste a... asimilării!), 2 gimnazii, 1 particular, (tot evreesc) 2 licee, 1 particular, seminar, școală normală, conservator, Bele-Arte, câteva școli profesionale, universitatea și nenumărate alte instituții și asociații culturale, cari cu greu ar putea fi menționate de un fidel cronicar.

Și acum e tocmai timpul când această lume școlărească a împânzit orașul. Părinți și copii din cele mai depărtate colțuri ale Moldovei mânăți de aceleași interese — examene; înscrieri, burse și corijări — furnică pe străzile Iașului, dându-i acel suflu de viață de care vorbiam mai sus. E însă un suflu efemer, ce înfloarește scurt timp buzele palide ale bătrânului oraș pe care-l paște moartea... Un surâs ca acesta și vârtejul patimilor politice: iată ce mai animează Iașul întârziindu-i moartea! I-se potrivește atât de bine versurile unei poete, ce simțindu-și apropierea morții își manifesta dragostea de a trăi viețată cu orice preț, astfel:

Furtuni și patimi mai veniți
Și mult și mult mă chinuiți,
Aprinde-ți voi țărâna rece
Al morții prag să nu-l pot trece...

*

Suntem în prezina unor importante evenimente cari silesc Iașul să se împodobească cu cele mai alese haine de sărbătoare.

Programele festivităților ce se vor desfășura cu această ocazie s'au trimis tuturor ziarelor și instituțiilor de cultură din țară și de peste hotare. Nu-s definitive; totuși dau o slabă idee de frumusețea acestor serbări.

Insemnate sume de bani s'au pus la dispoziția autorităților locale și a centrului studențesc pentru a suporta cheltuețele necesare în aceste împrejurări deosebite.

Arcuri de triumf, ghirlande de brad, steaguri... nimic nu se va cruța pentru a da bătrânei capitale o înfățișare cât mai impunătoare. S'a obținut reducere de 50 la sută pe căile ferate; oaspeți di-

stînși ai diferitelor centre universitare s'au anunțat și însăși familia noastră regală va onora cu prezența aceste înălțătoare clipe de recunoaștere desăvârșită a binefacerilor culturale.

După Blaj și București a venit rândul Iașului să officieze în acest sanctuar... Momentele culminante vor fi fără îndoială acelea consacrate amintirii semicentenarului universității și desvălirea statuei lui Mihail Kogălniceanu.

Tot cu această ocazie centrul studentesc a luat laudabila inițiativă de a se oficia un pios parastas la mormântul lui Kogălniceanu. Inițiativa a aflat o unanimă aprobare și fiul marelui bărbat de stat, d. Vasile M. Kogălniceanu, le-a telegrafiat studenților mulțumindu-le călduros. Vor mai fi apoi festivaluri studentești, serate dansante, un bal de gală, banchete de tot soiul, alergări de cai, sporturi etc. Uitam să amintesc că vor fi și... ne-nunțate discursuri și toasturi!

Ceice vin mai de departe și au de suportat mari greutate materiale, vor regreta un lucru: că nu se va inaugura tot acum și statuia celui mai iubit și mai popular domnitor, Cuza-Vodă.

Pe deoparte însă e mai bine căci ar fi însemnat că acestui eveniment ce se va scrie odată în istoria contemporană română, să i-se consacre două, trei ceasuri și tot atâtea discursuri, nepermițând mai mult programul oficial!

Pe când, inaugurarea făcându-se la 24 ianuarie ce vine, se va da și mulțimei dela țară — ce are un nemărginit cult pentru acest domnitor — puțința de a-i admira chipul în bronz.

Acum însă ar fi aproape imposibil, căci Iașul neputând încăpea de surtucari — cari se anunță a fi excesiv de... subțire! — unde să-i mai găzduiască și pe bieții țărani?..

Este o expresie des întrebuințată. Cică, dela Iași au pornit și pornesc ideile mari. Dumnezeu să mă ierte, dar cu greu mă împac cu gândul c'ar fi și asta o idee mare: apariția unei reviste cu pretenția de a reprezenta și radia modernismul. Poartă titlul puțin pretențios de „Versuri”. Ceice o redactează sunt niște tineri studenți de aici. Ca orice amator de noutăți, tăiai pe nerăsuflate foile și dădui să citesc... tot așa; dar... n'am înțeles nimic, deși am cetit-o de douăori! Oi fi poate prost, dar chiar de tot, nu.

Am mai cetit versuri simboliste și am priceput „ceva”.

Iată, Minulescu — n'am ce spune — e un demn reprezentant al simbolismului. N'am pretenții să critic pe nimeni, dar mi-se pare atât de natural ca cineva, ce a mai avut ocazia să citească, să poată aprecia vieța, scânteia poetică ce se ascunde în dosul unor versuri.

Nu voiu cita unele confuzii și enormități ce le-am întâlnit pe ici și colo, căci ar însemna să dau proporții prea mari unor manifestări fără importanță.

Și dacă am văzut că nu zăresc scânteia acestor „Versuri” am început să le măsoz cu... cotul! Și am constatat un lucru îmbucurător pentru toți ceice urmăresc mișcarea noastră literară: revista are 10 poezii și se vinde numai cu 15 bani! E un record și acesta.

Bine a mai spus cel ce a spus:

E ușor a scrie „Versuri”
Când nu ai nimic a spune!..

Celestin.?

DIN BUCOVINA

SCRISORI DIN CERNĂUȚI

Un prieten, care s'a dus. — Afaceri bune. — Un bucovinean docent în Viena. — Cronică literară.

La 30 august puteai vedea pe zidurile capitalei afișuri încadrate în negru, cari vesteau moartea profesorului Iaroslav Kramerius. Bătrânul profesor era fiul harnicului popor ceh din Boemia, care e apăsător de aceeași soartă aspră, ca și neamul nostru.

Aceeași luptă contra celor puternici, aceleași dureri și plângeri, ca și la noi. Dar fiind el prea periculos între ai săi, e trimis exoficios în Bucovina, unde află în români frați de suferință, pe cari începe a-i iubi.

Nu s'a mulțumit numai c'o prietenie exteroară, ci a râvnit să ne cunoască limba, literatura

și năzuințele noastre politice. În casa lui aflai destule cărți și reviste românești. Ii plăcea mult și literatura noastră, îndeosebi Nicu Gane era autorul lui favorit, ale cărui nuvele le-a și tradus în nemțește.

Urmărind cu multă atenție luptele dintre partidele din România, el recunoștea marele merit al profesorilor d. N. Iorga și Cuza, cari formează din elementele cele mai bune ale Regatului partidul naționalist-democrat. Ziarele și revistele, cari combăteau pe harnicul luptător al condeului N. Iorga, nu le putea suferi...

Dar el s'a dus. În inimele românilor bucovineni, cari l-au cunoscut, cari i-au vizitat adeseori casa și au primit dela el adeseori sfaturi, cum trebuie să lucreze un popor subjugat ca al nostru, va rămânea eternă amintirea lui.

Am pierdut un prieten sincer.

Curioasă specie mai sunt și ovreii. Veghiază zi și noapte, numai să li-se ofere vr'un gheșeft bun. Dar îndeosebi gazetarilor ovrei, (și la noi în Bucovina sunt mulți) — acești musafiri nepoftiți în presă, le saltă inima de bucurie, când se întâmplă vr'un incident, fie el de orice fel, căci atunci li-i posibil să-și mărească tirajul ziarelor.

E greu până ce află un obiect de discuție, c'apoi își fac ei combinații miraculoase, ca să atragă atenția cetitorilor.

În România Pantelimon a devenit eroul celebru al zilei în toate ziaarele de afaceri. Zilnic poți ceti despre interviewuri, pe cari le-au avut diferiții redactori și corespondenți cu vestitul bandit din codrii T.-Neamț. Și e numai un singur om? Dar încă când un stat declară celuilalt războiu? Redac-

ția nu se mai închide și redactorul stă în continuu cu urechea la telefon, ca să nu scape din întâmplare vr'o știre recentă...

Scriu aceste șire, căci la fiecare colț de stradă îmi oferă vânzătorii de ziare edițiile speciale despre războiul turco-italian. Aci poți afla toate amănuntele, chiar ora și minuta (precis!) la care s'a dat signalul de luptă, la care timp s'a culcat cutare ministru etc. Toate amănuntele!

Iar fiind, că eri din întâmplare era sâmbătă puteai vedea pretutindeni grupuri de apărători ai patriei, cari gesticulau ca fițuca încă caldă de sub tipar în mână și împărțeau Europa întreagă.

Dacă ar isbucni în fiecare zi câte un războiu, redactorii ziarelor ar face bun gheșeft.

Profesorul dr. Iancu Nistor a fost numit docent la universitatea din Viena pentru specialitatea: Istoria Europei estice a evului mediu și nou, cu deosebită considerare a istoriei țărilor dunărene și balcanice. Această știre ne face tuturora bucurie, căci d. Nistor e un bărbat destoinic și merita acest loc înalt.

„Junimea Literară” unica revistă literară din Bucovina s'a asociat acelor reviste, cari au sărbătorit pe savantul Nicolae Iorga, cu prilejul aniversării de 40 ani. Într'un număr triplu, care poartă pe eopertă chipul sărbătoritului aflăm articole semnate de frunțași ai condeului din Bucovina.

Pe când politicienii din România combat pe acel bărbat, care vieța sa întreagă a lucrat cu atâta energie și interes pentru neamul său, bucovinenii și ardelenii se închină înaintea operei sale mărețe.

Cernăuț, 1 oct. 1911.

Correspondent.

Litere - Arte - Științe

LA MÂNIE

M'am arătat atunci că nu-mi pasă
De ței-găsi pe lume altă-aleasă;
Sunt doar atâtea flori și'n deal și'n vale,
Ți-am spus să pleci să le alegi în cale —
Și m'am făcut atunci, că nu-mi pasă.

Dar am rămas privind-te din prag
Și te cheamam apoi cu-atâta drag
Și te strigam pe nume 'n cetisor...
Și îmi era de tine așa de dor
Cum stam privind în urma ta din prag.

Ți-am spus să pleci dar nu să nu mai vii,
Căci fără tine toate 'mi par pustii,
Și doina 'mi pare-o plângere 'n surdină,
Și-atât de tristă-i lavița 'n grădină —
Ți-am spus să pleci dar nu să nu mai vii.

Așa sunt eu când sunt prea mândioasă,
Căci te-am văzut din colțul dela casă
Că'n dreptul curții lor... ai stat cu caru,
Și vezi, de-aici se trage tot amarul —
De ce mi-ai spus că Ana-i mai frumoasă?
Cornelia Langa.

Sborul lui Vlaicu pe „Câmpul Libertății”

— Cu prilejul sborurilor sale prin Ardeal —
de Ilie Marin

— Sfârșitul. —

Vină, dragă Küküllöszeg și ascultă poveștile mele... Am o poftă nebună de a povesti astă-seară. Vezi? „Carul cel mare” ne face cu ochiul. Hai la povești.

Küküllöszegului numai de povești nu-i ardea — dar n'a avut încătrău, a trebuit să asculte, de voie, de nevoie.

Și s'a pornit Câmpul Libertății să povestească.

— „Hehei! Bine mi-a mai căzut ziua ce a trecut. Bucură-te și tu, jupâneasă! Bucură-te! Și tu trebuie să te bucuri. E doar din țara noastră ăla, care a sburat pe sus ca un vultur de neam. E doar și el stăpân pe tine, că și el a dat creițărușii să te ridici tu aici, în mijlocul nostru. Crezi tu că-i lucru puțin să te avâți pe o mașină de alea, chibzuită din capul tău, să te iai la întrecere cu pasările cerului? Hehei! Ușor mai poți să faci cunoștință cu nisipurile mele! Da eu nu-l vreau!

Auzi? Nu-l vreau! I-am zis lui Vlaicu așa: „Sboară băiete, sboară! Să mi te țină Dumnezeu! Și numai atunci să te întorci când vrei tu să te odihnești pe mine.”

„Ei, ce zici tu?”

— „Frumos! Bravo!”, zise încet, pe subt șindrila, stația dela Küküllöszeg.

— „Așa zău! Da spune-o și tu mai tare. Ce naiba?! Doar n'ai mâncat aguridă!... Să-mi vezi flăcăii, măi Küküllöszeg, măi! L-ai văzut? Ai văzut pe flăcăii ăia sdraveni dela Bințint, cari țin-neau cu tărie frânghiile până să-și ia vânt Vlaicu? I-ai văzut cum mai sclipeau deștepti din ochi? Măi! Mă prind cu tine pe ce-i vrea, iacă — să-mi seci Târnava ori să-i schimbi alvia — de nu-ți scot zeci de Vlaicu din ei pe viitor...”

Da ce-ți tremura scândurile de parc'ar fi în dricul iernii și n'ai avea nici pic de căldură?!... Da zău!

Cunosc eu mulți, mulți, cari așteaptă în întinerie răsărirea soarelui lor. N'am putut până acum să ne ridicăm. Eu ți-aș știi povesti multe. Uite, chiar numai eu...”

— „Lasă! Știi...” zise Küküllöszeg îngâmfat.

— „Ei, dacă știi eu atât mai bine! Ți-o spun încă odată: n'am putut să ne ridicăm! Dar ne va ajuta Cel de sus de aici încolo.

Ne va scoate din sclăvia mizeriei, că asta-i sclăvia cea mai mare și o să arătăm noi ce bate în piepturile noastre. Tu? Dă-ți și tu învoiala. Ai văzut cum trec pe lângă tine zi de zi românașii mei la școli?”

— „Văzut”.

„Să știi — ăia sunt luptătorii de mâne, cu cari o să ne ridicăm, da, o să ne ridicăm — fie ce va fi... Cum? Dormi?”

Küküllöszeg se făcea că doarme.

Târnavă curgea liniștită, șoptind ca prin vis. „Calea lui Traian” părea mai curată și mai frumoasă ca oricând, de departe se auziau cântecele lucrătorilor dela „Mănăstire”, a lucrătorilor lui Manole, care „pe toți întrece”,

„Nouă meșteri mari,
Calfe de zidari”,

vântuleț, care adia povestea uimit de zborul cu câteva ceasuri mai înainte al unui muritor.

Și se treziau din negura uitării și alte sunete: cântecele străbunilor noștri, cântece de jale, de veselie. Toate erau atât de sărbătorești, vai, atât de sărbătorești.

Câmpul Libertății mai spuse încă odată stației mici dela mijloc de drum:

— „Ori te prefaci că dormi, ori nu! Să știi: avem să ne ridicăm! Brațele noastre cer lucru, ochii noștri carte, inimile noastre simțeminte sfinte, de cari să ne lăsăm purtați! Mai bine morți, decât o vieță în lângezeală! Să știi — n'am avut școli destule. O să învățăm cât zece. N'am avut sprijin cum se cuvine! O să ne proptim mai dârz de picioarele noastre. Și o să învingem, o să învingem! O să sburăm cu sufletele noastre peste sufletele mici, precum a zburat feciorul ăsta de țăran pe deasupra capetelor semenilor săi!... Și are să se bucure țărâna mea peste zeci și zeci de ani din nou și are să tresalte, cum a tresăltat în ziua ce a trecut...”

Stația asculta posomorită de par'că ar fi năvălit tătarii.

— „Lasă”, zise Câmpul Libertății, vesel, „lasă! Nu te mai bosumfla atâta. Nu ți-a furat nimeni ceapa ciorii.*” Da ce, nația mea e o nație de lăpădat? Hehei! Câte are să mai arate ea lumii!... Haida-hai... nu te mai burzului Küküllöszeg, hai, răzi și tu odată...”

Stația se silea să rădă, dar nu i-se bródea...

CĂRȚI ȘI REVISTE

Necesitatea religiei pentru omenire, de Em. Elefterescu (ed. II revăzută). În cadrele acestei broșuri părintele Elefterescu arată cu argumente psihologice și logice necesitatea religiei pentru omenire, sprijinindu-și expunerile sale de o mare claritate, străbătute de o adâncă convingere religioasă, cu păreriile celor mai distinși erudiți ai universului.

În vremile de astăzi când îndoiala își face ravagiile sale funeste și când ateismul se lățește cu pași repezi, sub cele mai variate forme, împlinește o arzătoare trebuință această lucrare și se reclamă o cât mai mare propagandă pentru întărirea credinței, fără de care viața socială nici imagina nu se poate. Cum prea bine zice marele Plutarh: „Veți găsi orașe fără întărituri, fără științe, fără ocârmuitori; veți vedea oameni fără locuințe stabile, cari nu știu întrebuintărea monetelor, cari n'au ideie despre arte; dar nu veți găsi nici o societate omenească fără credință în divinitate, nici un oraș, în care să nu fie nici un templu, în care să nu se întrebuinteze nici un fel de rugăciune sau jertfă”.

De altcum nu vom săvârși credem, un lucru de prisos dacă vom remarca câteva părți din cari să se vadească caracterul și felul clar de a trata chestiunea, al autorului.

Cercetând istoria omenirii din cele mai îndepărtate vremuri: epoca antică, medievală și cea nouă până în zilele de azi vedem că religia a jucat un rol principal, stând în strânsă legătură cu viața statului și a poporului.

„Dumnezeu este izvorul fericirii noastre și scopul tuturor aspirațiilor noastre; noi prin iubire tindem către El, ca găsindu-l să ne liniștim.

„Religia cuprinde întreaga viață sufletească a omului și se manifestă ca o comunitate religioasă externă. Omul simte că religia i-a dat viață, iar baza și necesitatea ei o află în ființa spiritului său”.

„Religia după natura sa își are rădăcina în aspirațiunea înăscută a spiritului omenească de a sta în legătură cu Dumnezeu”.

„Religia este universală în neamul omenească, începutul său este odată cu aparițiunea omului, ea este expresiunea celei mai profunde și neînvinsă cerințe a naturii omenești”.

* O să ne împicăm și noi odată, că o să trebuiască să ne împicăm.

„...Religia este scutul familiei; apărătorul cetățeanului; este păzitorul statelor, căci ea dictează suveranilor dreptatea și impune popoarelor respectul legii și iubirea de patrie”.

„Sentimentul religios este aspirațiunea sufletului către ideal și a tăgădui existența sentimentului religios, ar fi tot așa de copilăresc lucru, ca și cum am tăgădui existența luminii și a întunericului: adică existența soarelui”.

„Dar mulți vor zice: toate bune, vedem ce însemnează religia; dar să ne întrebăm, există Dumnezeu?”

La întrebarea aceasta lăsăm să răspundă geniile omeniei.

Celebrul Ovidiu, puternicul orator Ciceron, scriitorul roman Seneca, marele Plutarh, Aristotel, Platon și încă o multime de oameni cei mai aleși ai anticității, toți sunt de acord că existența lui Dumnezeu se vadește incontestabil din sufletul omenească, din natură și din progresul științelor.

Dintre cei mai cunoscuți savanți ai epocii nouă afară de chimistul și fizicianul renumit Pascal, afară de ilustrul Al. Humboldt, Newton și alții trebuie să remarcăm păreriile unui Darwin, ale unui Kepler, vestitul astronom și filozof, ale anatomistului francez Cuvier, ale filozofului „rațiunii pure” Kant, ba chiar pe ale celui mai neîmpăcat adversar al lucrurilor sfinte, ilustrul scriitor Voltaire, care zice: „Chiar de n'ar fi existat Dumnezeu, trebuie să fie inventat pentru liniștea și binele statului și al societății”. Cum s'a dovedit aceasta lămurit în revoluțiunea franceză.

Tot același Voltaire zice, că „credința în Dumnezeu, nu este o lipsă (?) din lăuntru a inimii omenești, ci numai un rezultat al cugetărei”. Cea mai puternică dovadă despre existența lui Dumnezeu, este ordinea ce domnește în lume și construcțiunea ei. Ordinea și regularitatea ce guvernează omenirea, este dovada cea mai pozitivă despre existența lui Dumnezeu; *nimic nu-mi clatină această convingere.*

Fiecare lucru, ori operă, amintește pe autorul său”.

„Așadar din acestea, — încheie autorul, — după judecata minții sănătoase reiese, că omul este moralmente obligat să profeseze o religie, fără de care nici nu poate să existe obligațiunea morală”.

Dovedind astfel înc'odată incontestabil existența religioasă și a lui Dumnezeu, autorul în șirul ideilor ajunge la partea a doua, pentru a arăta indispensabila necesitate a religiei, și în special a celei creștine, care e cea mai bună, „cea mai perfectă, fiindcă este cea mai apropiată de natură și mai conformă cu inima omului și trebuințele lui”.

În partea a III-a apoi se străduiește să înfrângă argumentația și atitudinea dușmănoasă a materialistilor și a ateistilor, amintindu-le urmările dezastruoase ce le are și tot mai mult se vadeșc în timpul de față, în urma curentului anti-religios.

Când îl năpădesc pe bietul om nevoile, oare ce mângâiere-i poate oferi muzica, arta etc., aceste preocupări menite a înlocui credința în Dumnezeu? „Numai singură religia are leacul mângâierii suferințelor; ea singură poate încuraja pe desperați, întărește pe cei slabi și aduce pacea, liniștea și mângâierea în palatul cernit al inimii sdrobite. Bine zice un cugetător în această privință:

„Până omul este în bine,
Nu știe'n lume cine-l ține,
Dacă dă de ceva rău
Atunci vrea pe Dumnezeu!...”

0.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburile interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.
Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 3—5 ore p. m.

INFORMAȚIUNI

Arad, 3 octombrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme înourată, deocamdată mai mult uscată, iar mai târziu urcare în temperatură.

Prognostic telegrafic: pe alocurea ploi, mai târziu senin.

Temperatura la amiazi a fost de 12°6 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octombrie	Cor.	11'95
Grâu pe aprilie 1912	"	12'15
Secară pe octombrie	"	10'21
Secară pe aprilie	"	10'10
Cucuruz pe maiu 1912	"	8'41
Ovăș pe octombrie	"	9'33
Ovăș pe aprilie 1912	"	9'63

Fărămituri

— Nota —

În ziua aceea mă simțeam măhnit, așa cum te simți uneori după moartea unui bun prieten, sau după o întâmplare ce-ți frânge sufletul. Nu voiam nimic și căutam să fiu singur. Mă închisei dar în iatacul meu intim, și deschisei o carte dragă. — Nu puteai citi o filă; vreme de două ceasuri rămăsei doar cu ochi n'gol. Prin ugeț, fui treceam icoane vechi...

Afară, în caisul întroenit de floare, se-mi umbrește fereastra, — ciripeau pasărele. Șoaptele lor imi înduioșă sufletul.

Din depărtări senine, soarele strălucia blând: razele lui aurii, în dimineața de primăvară, mângăia crângurile înmugurite, florile fragede din grădină...

În adâncurile văzduhului, un unghiu de cucori... Uneori, s'auzeau și chirăiri de rândunele.

Era o zi frumoasă de început de April, cu lumină multă, care-ți încăntă sufletul trudit, aruncându-ți în inimă dorul pribegiei pe cărări de păduri înverzite...

Coborâi în grădină, și multă vreme măsurai din ochi zările largi, albastrii... Și nu știu cum, farmecul lor mă porni pe străzi. Treceam pe sub castanii înmuguriiți de pe șosele, cu pieptul încălzit de frumusețea melancolică a cerului, de lumina aceea blajină, aurie și dulce a soarelui de primăvară...

Măhnirea imi pierise; căci stăt de mult mă înviorase viața aceea nouă, puternică și înbelugată care izbucnea, tainic, din orice firicel de iarbă, din orice floare... Curios, viața-mi părea scumpă și nespus de duioasă găseam alcătuirea, țesătura: aceea fină și meșteră a ființei omenești.

Cineva mă bătu pe umeri. Tresării și mă întorsei. Era un vechiu prieten. Nu-l văzusem de zece ani. Era schimbat cu mult, căci din tinerelul slăbuț și visător de altădată, acum aveam înaintea-mi un om înalt, gras, cu brațe vânoase, cu pieptul eșit în afară, cu un aer nepăsător, mândru și fericit...

Ne-am sărutat și ne-am privit lung, — era atîta vreme de când ne despărțisem! Ne părea bine că ne întâlnisem, că ne vorbeam acum; — și ne întrebam de sănătate, de multe lucruri mărunte și dragi ce ne preoțapă viața de toate zilele...

Veni vorba de afaceri. Ingânat, prietenul mi lămurii ocupația lui în câteva vorbe rari, grave și sonore:

— Eri, dragă, — m'am întors dela „Monte-Carlo”. Acolo câștig bani, — averi nemăsurate. Joc cărți, asta-i tot ce fac și sunt fericit. Am venit în țară să-mi vând averea părintească, ca apoi să plec. Ce să fac aci? Pentru sufletul și pornirile mele, toate sunt prea strâmte, prea fără rost și înțeleș. Țara noastră e încă o șandramă ce stă să se prăvale.

Zadarnic am încercat, arătându-i că se înșală, că sunt multe de făcut aci, și că o viață așa, ca a lui, fără muncă și măsură, e o durere — o boală ce-l roade zi cu zi. Zadarnic a fost să-l înduplec spre a nu-și instrăina ogoarele strămoșești, a căror glie este înbibată de sudoarea bunicilor ce-și iubiau cu tărie neamul și țara. Zadarnic mi-a fost să întăresc eu ceva pe omul ăsta.

Ne-am despărțit curând. Mă durea capul și sufletul. Visele mele de odinioară, se spulberase ca prin farmec. Mergeam în neștire, cu fruntea n'pământ, ca un osândit, și gândeam la multe. Iarși mă simțeam rob de tristețe. Ah! unele fapte, unii oameni prin pornirile lor, prin vorbele lor îți lasă în suflet un gol adânc, o deprimare amară...

Și pășiam grăbit, împins ca de vijelie mă trezii la câmp afară din oraș.

Pe-o costișe un țăran voinic ara; cânta și ara. — Boii mergeau n'plug încet, printre brazde umede, iar omul îi îndruma blajin când și când.

Soarele era sus, în podul cerului, și din înălțimile viorii, el rispea pe ogoare dulcea văpaie a zilei.

Într'un târziu, boii se opriră, iar plugarul își lungi privirea în zare spre sat.

Depart, pe linia șoselei se îvi o femeie, — era nevasta plugarului care venea la câmp cu azimă caldă, cu ochii plini de dragoste, cu vorbă măsurată și dulce.

M'au cuprins fiori de dnuioșe, și nu știu nici azi de ce atunci imi simții pleoapele umede.

Intr'un timp, mă apropias de ei, de acești robi și ogornul și înțai în forță.

Cât farmec, câtă putere de cumpătare în ei!... Ași fi voit să stau cu ei o vecinicie și să le ascult dorurile lor împletite de durerea adâncă a nevoilor și-a grijilor...

Dar mă întorsei repede în oraș, căci noaptea coborâse de mult...

Ioan Stroe.

Desvălirea monumentului lui Eminescu în Galați. Vestim cu plăcere, că s'au însinuat până acum mulți frați, cari vor să participe la desvălirea monumentului lui Mihail Eminescu la Galați. Spre liniștirea acesora le aducem la cunoștință, că toate informațiile de lipsă pentru călătoria la Galați se vor da cu toată precizia în „Românul”. Repetăm rugarea, ca toți cei ce vor să participe să se provadă cu pașaport pentru orice eventualitate. La timpul său toți excursioniștii vor primi biletele de legitimare pentru căile ferate române. Tot în „Românul” se va da la timpul său precis timpul plecării, locul de întâlnire și peste tot toate informațiile necesare.

Convocare. În sensul §§-lor 25—27 din statutele Reuniunii învățătorilor din arhidieceza gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, se convoacă adunarea generală a reuniunii la Blaj pe 30 și 31 oct. 1911, pe lângă următorul program:

Luni, în 30 octombrie, la orele 6 și trei sferturi a. m. participare în corpore la serviciul divin în biserică catedrală. La orele 9 a. m. deschiderea adunării generale. Constatarea membrilor prezenți. Raportul secretarului despre activitatea reuniunii în anul 1910—11. Conferință de dr. Ioan Rațiu, profesor. Raportul casierului. Raportul bibliotecarului. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii „Foia Școlastică”. Exmiterea comisiunilor: Pentru examinarea raportului general; pentru cenzurarea scoțelilor anului 1910—11 și a proiectului de buget pe anul 1911—12; pentru examinarea raportului comitetului redacțional. Prezentarea propunerilor. Întrăte la birou. Conferință din carcul științelor naturale, de Alexandru Borza, profesor. La orele 5 p. m. concert aranjat de elevii institutului pedagogic. După concert, prelegere cu schiopictonul.

Marti, în 31 octombrie la orele 8 a. m. Raportul comitetului central în chestiunea orfelinatului. Raportul comisiunilor exmisse. Fixarea tezelor pedagogice §. 29 c. Desbaterea propunerilor. Închiderea adunării.

Blaj, din ședința biroului central a reuniunii ținută la 26 septembrie 1911. Ioan F. Negruțiu, prezident. Petru Ungurean, secretar.

Pentru noua biserică, ce este a se edifica în Cluj, acest puternic centru al Ardealului, au mai binevoit a dăruii în timpul din urmă acești bine-simțitori creștini: Gregoriu Rus, din Cluj 1 cor.; văd. Mihail Mozes, din Cluj 5 cor.; Ana Cioplea, din Faleac 2 cor.; Vasile Dăncu, preot în Șardulung 2 cor.; Paul Pușcașiu, inv. în Lăpuș 2 cor.; Ioan Cătean, din Cluj 2 cor.; dr. Ioan C. Coltoș, Blaj 10 cor.; văd. Gregoriu Fehér, din Cluj 4 cor.; Iosif Nemes, preot în Lăpușul-rom. 10 cor.; Constantin Jurcan, of. de poștă Cluj 5 cor. La olaltă: 43 cor. Primească toți binevoitorii noștri, cari ajută astfel cu obolul lor la ridicarea cât mai curând a unei monumentale biserici române în Cluj, cele mai adânc simțite multumite și Dumnezeu să le răsplătească din prisosința harurilor cerești.

În numele curatoratului bisericii gr. cat. rom. din Cluj. Dr. E. Dăianu, paroh-protopop președintele curatoratului.

Nou avocat în Gherla. Primum următorul anunț: Am onoare a vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocatuală în Gherla (Szamosujvár) strada Apei din jos nr. 1 în casa lui Bogdan Bercei vis-à-vis de cafeneaua „Royal” — lângă intrarea în promenadă. Cu stimă: Dr. Valeriu Suciu, avocat.

Convenire colegială. Absolvenții cursurilor de teologie aradane din anul 1891 sunt poftiți și rugați a lua parte la convenirea colegială de 20 ani, ce se va ține în Arad la 29 septembrie (12 octombrie) a. c. cu programul următor: Serviciu divin în catedrală dimineața la orele 9 urmat de părăsirea pentru reparații profesori G. Secula, dr. Ioan Petran și dr. Ioan Trăilescu și pentru reparații co-

legi Aurel Givulescu și Valeriu Miut. Prezentarea la P. S. Sa d. episcop diecezan. Conferință pastorală în sala festivă a seminarului. *Bătania*, la 15/28 septembrie 1911. Simeon Cornea, paroh.

Reuniunea sodalilor români din Sibiu invită la reprezentațiunea teatrală, care va avea loc *duminecă, în 8 oct. n. a. c.* în favorul darurilor de Crăciun pentru săracii români în teatrul orașenesc din Sibiu. Programul: *Doi morți vii*, vodevil în 2 acte de N. Alexandri. *Tablouri vii*, întreșesute cu cântări și arii naționale din fluer: *Apostolul*, de O. Goga. *Doina*, de G. Coșbuc. Inceputul la 7 ore și jum. seara.

Cancelaria avocatului dr. Ludovic Csato se află în Budapesta II, Plebănia utca 4.

Din „turnul de veghe”. Un suchiat patriot dela „Ujság”-ul din Cluj, s'a angajat să facă pe sentinela „ideii” scrintite „de stat unitar maghiar”. Săptămânal își distrează cetitorii cu niște găngureli insipide, inspirând teamă de hordele valahilor, barbare, „analfabete” și dând mereu alarmă pentru înfrângerea năprasnicilor „valahii”, cari asupriți cum sunt, totuși fără preget „contopesc” prin superioritatea lor etnică și etică pe bieții săcui, în ciuda tuturor opintirilor „Kulturregylet”-urile numărătoare, cari fără răgaz le toacă bieților săcui la ureche să nu se dea legați în mâinile sacrilege ale „valahilor puturoși”.

Dar, vezi fatalitatea vrea, ca strigătele disperate ale buciului hodrogit să nu-și aibă efectul. „Valahii analfabetei, sălbateci, proști și puturoși” (câtă delicatetea din partea generoșilor noștri compatrioți!) progresează irezistibil, pe zi ce merge. Asociațiunea noastră infloritoare a stârniț invidia dar totodată un nețarmurit respect în sufletele corupte ale ovreiașilor noștri „hazaffyak”. Deputații noștri sunt floarea, elita parlamentului ungar (ce de altfel nici nu le poate fi o justă mândrie, considerând balamucul, ce-i zicem azi parlament maghiar).

Chiar pe terenul științelor am produs lucruri neasemuit mai prețioase și mai importante decât „nobila rassă” a lui Bendeguz, Botond și Tubutum. Vlaicu, ilustrul nostru aviator învinge uraganul, cu mașina lui de sburat, pe când ai lor (cu tot cu jidani și renegați) mereu dau eșecurile cele mai rușinoase cu *galinoplanurile* lor neputincioase, sburând dintr'un nesucces în altul.

Iată deci fără să avem nevoie de orice reclamă, pe toată linia se observă un vădit progres al naționalităților și îndeosebi a românilor din Ungaria, față de ungurașii neași.

Ce putea să facă între astfel de împrejurări năhădăiosul de veghetor din faimosul „turn” al fituiceii de scandal „Ujság”? A recurs la mijlocul cel mai eficace și cel mai mărsav de a traduce orice manifestare pur culturală în demonstrație de ordin politic.

A mers pân' acolo, încât și zborului lui Vlaicu îi atribue colorit politic. Iată ce scrie:

Aeroplan românesc — contra E. M. E. „Vlaicu Aurel” ficiorul valah din com. Hunedoara ajuns pilot (?) și construit ajutat de guvernul român un aeroplan.

„Patria Muma” se vede nu i-a dat destul teren, căci răpit de curentul gloriei — are vreme și pentru „sboruri politice” (ce vor fi și astea?). Pe rând zboară în acele părți ale patriei, unde poate aduce servicii politice naționale valahe. Nu am protestat împotriva acestui lucru; gândeam bucură-se și dacoromâni măcar câteodată... Că de data asta protestăm totuși împotriva sborurilor politice, o facem aceasta, pentru ca să arătăm temeritatea asupriților politicieni valahi.

„Vlaicu” Aurel a proiectat pe 1 octombrie un sbor la Orăștie. Ungurimea de aici și din jur nu voi să observe tendința politică naționalistă alui Vlaicu, ci se pregăti să ieie parte la sbor, ne văzând în el valahul, ci pilotul îndrăzneț și inventatorul genial... Dar Vlad și cei de teapa lui se resgândiră zicând: E. M. E. (Erdélyi Muzeum Egyesület) a convocat o adunare în Huedin pe ziua de 8 oct. unde, fiind acest loc un ostrov izolat în marea de valahi, ungurimea din jur va lua parte în număr mare.

Dacă Vlaicu va sbura la Orăștie în aceeași zi, ungurimea, mare parte, va fi reținută dela adunarea E. M. E., că oricum un sbor, face mai mult, decât o adunare. În felul acesta în ziua de 8 octombrie cultura valahă va sta în față cu cea maghiară, iar în fuptă fără îndoială cea valahă va triumfa. Ungurul apoi cuprins de rușinea eșecului, va ceda terenul valahimei triumfătoare...!!

Ni-e teamă, că mâna de maghiari din com. Hunedoarei nu va putea rezista tentațiunii... dar totuși, credem imposibil de a se lăsa trași pe sfoară, cedând acestei sfidări obraznice... și părăsind steagul E. M. E.

Iată deci un exemplu pentru ilustrarea stupidităților nerușinate, ce le debitează săptămânal un tonț, lipsit de orice judecată logică. Firește am fi caraghioși să discutăm cu asemenea figuri sterpe și obtuze, cu atât mai vartos, că realitatea lucrurilor desminte întreg arsenalul de ridicol ce-l de-

bitează pentru a nutri ura între noi și prodița turanică făcându-se însuși de răs domnul *sentinelă*.

Au venit românii cu mere. Indispensabilii plutași cu mere au sosit și ei odată cu toamna, să-și desfășure negoțul în piața Aradului. În zilele acestea au sosit mai multe plute încărcate cu mere bune de mâncare și conservabile. Românașii noștri din comuna Tisa au adus și acum ca în tot anul mere și pere, improvizând piață de fructe pe cheiul Murășului.

Au adus mere *pătule, polnice și șerbănești* (pogace-roșii); și pere bune de conservat.

Merole și perele se vând: 1 măsură (30 lit.) cu 3 cor. 60—4.80 fl., iar klgr. cu 32—36 fl.

Centrul studentesc universitar din Iași ne trimite spre publicare următorul apel: *Frați Studenți*, în zilele de 26, 27, 28 și 29 septembrie stil vechiu a. c., vor avea loc în capitala Moldovei, serbările jubilar ale Universității.

Studentimea ieșană, condusă de faptul că, la aceste sărbători — monite să evedențieze progresul cultural și demnitatea cu care înaltul nostru așezământ de cultură — Universitatea — a știut să serviască scopurile superioare ale neamului în această jumătate de veac de când ea dăinuiește — *trebuie să-și aibă rostul ei*; și, înțelegând că, în afară de rolul reprezentativ, cuprins în programul oficios al serbărilor, ea *trebuie să-și aibă partea sa de contribuție distinctă și întemeiată pe considerațiunea că aceste festivități însemnează un fericit prilej de afirmare a unui ideal, de înfrățire și de hotărâre în acțiunea ei viitoare*; și că această nobilă țintă nu poate fi ajunsă decât dacă, cu această ocaziune, studenții de pe toate plaiurile locuite de români vor fi la olaltă, rugăm pe toți colegii din România liberă și, în deosebi îndreptăm rugămintea noastră, fraților colegi de peste hotare, și le pretindem chiar, a voni, în număr cât mai mare, la aceste sărbători de înălțare a spiritului românesc.

În lumina acestor considerațiuni am alcătuit un program — care a căpătat aprobarea d-nului rector al universității — și al cărui cuprins vi-l comunicăm aci.

Având credința că ve-ți ști a răspunde invitației noastre așa cum se cuvine și că veți aprecia intențiile noastre, vă trimitem salutul nostru frățesc. Președinte, I. M. Dinescu. Secretar-general, Victor Iamandi.

Programul Studentesc al serbărilor jubilar: 26 septembrie a. c. a) Dimineața primirea studenților de peste hotare. b) orele 10 a. m. sfârșirea noului steag al „Centrului Studentesc”. c) O serată dansantă în sala de gimnastică, sport și muzică.

27 septembrie a. c. a) Orele 10 a. m. participarea studenților la primirea Familiei Regale. b) Orele 10 jum. a. m. participarea studenților la Tedeum. c) Orele 2 p. m. o delegație de 12 studenți în costume naționale va prezenta omagii de felicitare rectorului universității. d) Festivalul național pur studentesc.

28 septembrie a. c. a) Orele 8 a. m. pelerinaj la mormântul lui Kogălniceanu unde se va oficia un parastas. b) Ora 10 a. m. participarea studenților la desvălirea monumentului lui Kogălniceanu. c) Sara participarea la serbarea de gală dela Teatrul Național.

29 sept. a. c. a) ora 10 a. m. participarea unei delegațiuni la solemnitatea deschiderii cursurilor universitare. b) Ora 2 p. m. solemnitatea deschiderii „Centrului studentesc”. c) Sara mare banchet studentesc la sala de gimnastică, sport și muzică.

NB. În tot timpul rămas liber se vor vizita monumentele istorice, și se va lua parte la spectacolele de sport care vor avea loc pe platoul abatorului.

Inundațiile din Dolj. Din județul Dolj vin știri grozave relativ la inundațiile de acum trei zile.

În comuna Brabova, din cauza umflării pâraielor Plena și Bogdănești, au fost distruse podurile și podețele de pe șosea, precum și curțile grădinilor cu recolte, zarzavaturi, și o mulțime de pasări.

Locuitorii au scăpat de urgia valurilor urcându-se în podul caselor, iar ceilalți fiindu-se pe dealuri.

Comercianții au suferit pagube însemnate. Circulația pe șosea e complet întreruptă. Umflându-se pâraiele Leama, s'au revărsat

asupra satelor Leama de sus și de jos, făcând ravagii îngrozitoare.

În comuna Ciorătu revărsându-se râul Deslă-ținul, au fost inundate peste 2000 de pogoane de porumb ale locuitorilor.

Apa a inundat peste 50 case ale locuitorilor. Casa lui Marin Milea a fost luată cu totul de ape.

Pagubele sunt de 80—100.000 lei în această comună.

Gubernatorul Basarabiei la Iași. Cu ocazia serbărilor dela Iași, se afirmă că guvernatorul Basarabiei va veni la Iași și va saluta pe M. Sa regele Carol.

Căile ferate din lumea întreagă. În anul 1909 rețeaua de căi ferate a globului ar fi depășit pentru prima oară lungimea de un milion de kilometri, pe când în 1890 nu era decât de 617 mii kilometri.

După continente, cifra de mai sus se împarte astfel:

Europa 329.611 km. America 513.823; Asia 99.436; Africa 33.481 și Australia 39.316 km. — Total 1.060.784 km.

Dela 1890 rețeaua de căi ferate din Asia s'a întretit, iar cea a Africii aproape s'a împătrit.

După principalele țări, rețeaua de căi ferate se împarte astfel:

Statele-Unite 381.704 km. Germania 60.088; Rusia europeană 59.403; Indiile engleze 50.667; Franța 48.579; Austro-Ungaria 43.717; Canada 38.783; Anglia 37.475; Argentina 25.509; Mexico 24.101; Brasilia 20.917; Italia 16.799; Spania 14.956; și Suedia 13.797 km.

În anul 1859 erau în toată lumea 100 mii km. de căi ferate, în 1886 avem 500 mii km. iar la 1909 peste un milion de km.

Cifrele acestea ne arată creșterea repede a rețelei de căi ferate.

Costul acestei rețele ar fi de 150 miliarde de franci, socotind costul unui kilometru cu 320 mii fr., iar în afară de Europa cu 175 mil fr.

Furtul din Nouășuliți. Din Cernăuți ni-se scrie: Mare senzație a provocat furtul din Nouășuliți (punctul trecerii din Bucovina în Rusia). Alaltăieri înregistrau edițiile separate ale cotidianelor noastre știri despre marele furt dela expositura unei bănci vieneze în Nouășuliți. Extragem următoarele:

Măști seara la orele 8 și jumătate, pe când se afla încă tot personalul în bancă, au intrat 8 bărbați necunoscuți înăuntru. Cu revolverele în mână au liniștit pe funcționarii înspăimântați și le-au cerut banii. Aceștia nevoind să-și puie în primejdie viața lor proprie, au condus pe hoții la cassa cu bani. Hoții, cari erau niște bandiți din Rusia, s'au mulțumit cu 32.000 ruble și au trecut frontiera. Banii austriaci, germani și românești i-au lăsat neatinși.

Imediat s'a alarmat poliția. Dar până acum cercetările n'au dat nici un rezultat favorabil. — *Correspondent.*

Muraviev a fost asasinat? Cercul zvonul senzațional după care revoluționarul Muraviev nu s'a sinucis în biroul poliției secrete ci a fost împușcat.

Medicul care i-a dat ajutoarele având impresia că nu e vorba de o sinucidere a întrebât pe Kuljabkow dacă e la mijloc o sinucidere sau o crimă.

Kuljabkow a răspuns „crimă“, dar n'a voit să spuie numele ucigașului.

Din dascăl-eunuc! Din Baia-Mare se comunică următoarea afacere interesantă: Dascălul Constantin Florian din Felsőbánya neputând trăi din mica pensiu pe care o are, a fost sfătuit de soția sa să se ducă în Turcia ca eunuc, mijloc prin care ar putea câștiga mulți bani.

În acest scop soția a operat singură pe bărbatul ei, care în urma operației se află de luni de zile bolnav în spital.

Femeea a fost arestată și va apare în octombrie în fața tribunalului din Sătmăre.

Teatrul Apollo. După reprezentarea dramei de morală socială: *doruri clocotitoare*, teatrul Apollo s'a îngrijit să ofere ceva nou, interesant și tot odată frumos publicului său. Bucată de bucată, piesele din programul ce-l dăm mai la vale, sunt produse ale industriei cinematografice. Dintre toate se relevă însă, ca o piesă de senzație, ce te cucerește dela cel dintâu moment: *Admoniția cea din urmă*. Având un subiect exotic, prezentat într'un milieu fascinant, piesa îți leagă atențiunea. Tratează câteva momente palpitante din viața sbuciumată a unui rob liberat. Un al doilea punct care merită deosebită atențiune prin conținutul interesant este: *Gazeta cinematografică*.

Măne se prezintă următorul program:

1. Gazeta cinematografică. — 2. Scripca tălului (cu foarte frumos vivand). — 3. Dupin petrece! (piesă bufă). — 4. Jocurile vieții (dramă americană senzațională). — 5. În parcul Luna (spectacol). — 6. Fete bătrâne îndrăgostite (comic). — 7. *Admoniția din urmă* (tablou de 500 m. Sbuciumările vieții unui rob liberat). — 8. Tontolini mănâncă carne de măgar (comic).

Reprezentările se încep la orele 6, 7 și jum. și 9 seara.

Prețurile de intrare: I cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Ultima oră

Acțiunea diplomatică.

În fine s'au simțit îndemnate puterile străine să se amestece în conflictul dintre Italia și Turcia. Prin aventura Italiei dela Preveza s'a deșteptat în puteri îngrijorarea, că în urma îndrăznelei prea mari a Italiei se pot naște mari complicațiuni în Balcani și astfel s'au făcut pașii de lipsă să se aplaneze conflictul după gravitate pe cale pacinică, iar până atunci să se sisteze orice operațiuni ostile. Italia s'a supus acestei dorinți a puterilor și astfel bombardamentul anunțat pe 3 octombrie a fost amânat.

Intervenția Germaniei.

În cercurile diplomatice din Germania se ia sigur, că acțiunea diplomatică se va începe în curând. Până atunci Italia încheie cu Turcia armistiți.

Se nădăjduiește, că acțiunea va avea rezultat și războiul se va sfârși cât de cu grabă.

Italia se scindă.

Prin pășirea ei prea îndrăzneată, la care Turcia a observat multă răbdare, Italia a pierdut în momente din urmă mult din simpatii.

Sub presiunea acestora guvernul italian s'a văzut necesitat să comunice guvernelor europene, că Italia n-a avut intenții de cucerire deocamdată, ci a făcut totul numai împinsă de necesitatea de a-și apăra corăbiile și vasele proprii față de turci.

De altfel — încheie comunicatul — Italia n'a voit să slăbească sau înfrice niciări Turcia nici în Europa, nici în Asia, ori în Africa.

Mobilizare în Turcia.

Populația în Turcia nu e prea agitată de evenimentele din ultimele zile. În Salonichi bunăoară poporul nici nu prea știe de cele ce se întâmplă. Singur numai italienii, cari sunt foarte număroși aici, au provocat puțină curiozitate prin faptul, că au fost sfătuiți din partea consulatului italian să părăsească orașul.

Despre mobilizare, care a fost ordonată de vr-o două zile, știu de asemenea foarte puțin.

Comandanții mai în etate au fost fără de veste înlocuiți prin alții mai tineri.

Bubuirițele de tun dela Preveza au fost auzite și în Salonic; dar n'au produs nici ele prea mare agitație.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(53) — Urmare. —

— Imi aduc cu recunoștință aminte de văzuta d-tale în închisoare și nu voi uita niciodată cu ce sunt dator, în acest moment însă e vorba de alte lucruri. Eri nu e azi. Azi sunt francezii prinșonierii mei, iar eu sunt celce îi judecă. Mie mi-se pare d-le Prevost, că prea din cale afară te îngrijești d-ta de francezi, prietini d-tale iubiți.

— Nu d-le conte, mă îngrijesc numai de d-ta și de compatrioții mei. Eu te admoniez. Incunjură măcelul.

Nu porcede cu hotărâre înainte de a fi primit vești asupra sfârșitului luptei dela Reichenau și dela Luziesteig.

— Ce vorbești d-ta de măcel d-le Prevost? Nu vreau eu sânge, ei numai să depună soldații armele.

Comandantul însă e un nebun, nici nu vrea să audă. Mergi d-ta la dânsul și-l fă atent asupra sorții ce-l așteaptă. Poate oratoria d-tale să aibe efect mai bun asupra nebulului, decât a mea.

— Dacă poruncești d-ta d-le conte bucuos,

promite-mi însă, că compania va fi tratată omeneste după ce depune armele. Dă-mi cuvântul d-tale de onoare, că-i ve-ți preda celui mai apropiat post austriac sau francez.

Contele se înclină ca în semn de aprobare având pe buze zimbetul acela cu două înțelesuri, ce-l caracteriza și zice:

— Foarte corect! Mai mult nu cer nici eu. Îți dau cuvântul meu de onoare. Explică-le acestea omului aceluia.

Dela oricare altul afară de italian s'ar fi mulțumit Flavian cu cuvântul dat și cu invoice. Contele a trebuit să înșire încă odată condițiunile și să precizeze amănuntele și să-și dea de nou cuvântul de onoare, pentru că să-l crează Flavian. Dacă s'ar întâmpla să-ți calci cuvântul dat, atunci să ști d-le conte, că aș răzbuna fapta săngeroasă, care te acuza pe d-ta înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Eu știu, că în acest moment d-ta ești omul, căruia îi urmează poporul și care prin urmare poate totul.

După aceasta declarațiune se duse Flavian la căpitanul Solomon, care judecase în aceste ceva mai cumpătat pericolele situației sale. Se mai opunea nu-i vorba și acum la propunerea de-a depune armele, însă nu putea întâmpina nimic la observările lui Flavian, că ar fi mult mai corect să se păstreze cu prețul acesta oamenii pentru armată, decât să jertfească și arme și oameni pierderii sigure.

Comandantul alerga cu pași iuți de colo până

colo înjurând printre dinți, apoi se opri înaintea mijlocitorului și zise cu oarecare sălă: — Fie! Să mi-se dea mie și alor mei excortă sigură până la Chur.

Sunt prinșonier. Aici nu mai rămâne altceva de făcut!

Contractul între el și Malariva fu repetat bătrânului Daniffer în limba germană, acesta la rândul său îl explică însoțitorilor săi. După ce aceștia primară condițiunile sub cari francezii se învoiau să depună armele, ele fură aduse la cunoștința poporului în limba romanică. Aprobări și urlete de bucurie se înălțau din mii de piepturi la auzul celor petrecute.

Comandantul arată în puține cuvinte soldaților săi viitorul negru ce-i aștepta, apoi dete cea din urmă poruncă.

— Armele jos! iar soldații se supuseră în tăcere, posomorâți porunci căpitanului. Când însă se duse contele la dânsul să-i ceară sabia, el zberia: — Sacre bleu! Viața da, însă onoarea mea nu-i în puterea voastră.

Un ofițer francez nu-și predă sabia și în mâinile rebelilor! Și lovind cu ea de pământ se frânse, iar mânerul îl zvârlă departe dela sine.

Bagajele și armele campaniei fură luate din posesiunea ei. Lumea se reținea însă dela maltratarea celor biruiți.

(Va urma.)

PULBERĂRIA ARMATEI „DUDEȘTI“**Publicațiune.**

Se aduce la cunoștință generală că, deoarece la licitația ținută în ziua de 4 August 1911 nu s'au prezentat concurenți suficienți, iar prețurile oferite au fost prea mari, se ține o nouă licitație publică, în ziua de **20 Octomvrie** st. v. 1911, orele 10 a. m. la pulberăria armatei „Dudești“ pentru furnizarea a :

60000 kgr. bumbac pentru fabricarea fulmicotonului; 200000 kgr. salpetru de Kili; 210000 kgr. acid sulfuric și 155000 kgr. oleum. Licitația se va ține în conformitate cu art. 73—83 din legea comptabilității publice.

Condițiunile tehnice ce trebuie să îndeplinească aceste materiale cum și probele la cari vor fi supuse la recepționarea lor, sunt cele publicate în monitorul oficial No. 126 din 7/20 Septemvrie 1911.

p. directorul pulberăriei
Căpitan Vișoianu.

Dela 10 coroane în sus.

Se poate procura dela „Asociația călciunilor“ din Arad, Piața libertății Nr. 15, precum și la magazinele filiale din Cermeiu și Piski: ghetе pentru bărbați și șirete (panglici) din piele de box.

IUSTIN OLARIU,
director.

Un candidat cu praxă

află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Ioan Pop,
advocat.
Alba-Julia.

Un candidat de avocat

cu praxă află imediat aplicare în cancelaria subscrisului.

Dr. Eugen Bran,
advocat.
Teaca (Teke).

„AJUTORUL“ societate pe acții în Șeica-mare.

Concurs.

„Ajutorul“ societate pe acții în Șeica-mare au lipsă de un **practicant-cassar**, — pentru filiala ce-o va deschide în **Mediaș** — cu un salar anual de 1000 coroane, plătite în rate lunare, anticipate.

Alesul dacă va corespunde, după serviciu de un an va fi denumit funcționar cu drept de penziune.

Reflectanții să-și trimită documentele până în **15 Octombrie** a. c. Dela recurenți să recere să fie absolvenți ai unei școale comerciale și cunoștința limbei maghiare.

Postul e de-a să ocupa îndată după alegere. Șeica-mare, în 25 Septemvrie 1911.

Direcțiunea.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate

An sosit cele mai frumoase și mai noi ghetе de vară și toamnă.

**Ghetеle de bărbați și dame
Salamander**

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghetе de rangul I-iu.
Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai plăcute, — se capătă la:

Librăria FRĂȚII ROTH

Arad, Andrassy-ter. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Lista manualelor școlare

pentru școlile populare, aprobate de înaltul minister, de ven. cons. aradan, oradan și caransebeșan.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioase morale. I-a carte de religie pentru școlile populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905	—30	22. Gramatică și citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909	—60	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907	—60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911	—30	Manuale școlare de Iuliu Vuia
învățător-director școlar.
Aprobate de înaltul minister, de vener. consistor aradan, oradan și caransebeșan.		35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907	—36
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910	—30	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911, Ven. cons. caransebeșan Nr. 2052/1907, oradan Nr. 2057/1907	—40	36. Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 13111/1911, Ven. Cons. aradan Nr. 3491/1911, oradan Nr. 877/1907	—50
4. Catechizm. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910	—40	24. Abecedar p. clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Cons. oradan sub Nr. 2067/1906	—40	31. Curs practic de Economie rațională p. școlile primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30049/1908, Ven. Cons. aradan Nr. 5243/1905, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 1187/1907	—56
5. — Nicolae Crișmariu, Istorie biblice p. elevii școlilor elementare, aprob. de Ven. Consistor. Ed. II. cu 20 il. în text 1910	—45	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II.	—80	38. Învățământ practic din istoria naturală p. școlile pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 955/1906	—60
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad	—40	26. Carte de citire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor oradan Nr. 2067/1906	—36	39. Carte de învățatură pentru școlile de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare cu rezol. ministerială Nr. 4140/1903, a Ven. Cons. aradan Nr. 1988/1904, a celui oradan Nr. 887/903	1-50
7. — Catechism p. elevii școlilor elem. apr. de Ven. Consistor	—40	27. Carte de citire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare, ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor oradan Nr. 3067/1906	—50	40. Istoria naturală cu referință la Higienea pentru școlile primare de I. Tuduceșcu ediția IX.	—40
8. — D. Voniga, Istorie biblice, Carte de religie p. școlile populare. Ed. II. cu 40 ilustrațiuni	—50	28. Carte de citire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop., cd. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor aradan Nr. 3990/1911 și oradan Nr. 2067/1906	—60	41. Rugăciunile școlariilor și Cântări bisericești pentru școlile populare române alese și întocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a	—50
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III. și IV. cu 20 il.	—45	29. Curs practic p. învățarea limbei maghiare p. clasele 1, 2. și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor aradan Nr. 2241/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5345/1910, partea I.	—50	41. Liturgica bisericii gr.-or. române, prețul	—70
10. Abecedar, prima carte de citire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și consoții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistor din Arad și Caransebeș	—40	30. Curs practic p. învățarea limbei magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. aradan Nr. 2841/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5541/1910, part. II.	—50	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comp. a 8 foi 100 bucăți	1-40
11. A doua carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister	—40	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908, Ven. Consistor aradan Nr. 2475/1911, oradan Nr. 2067/196 și cel caransebeșan Nr. 7287/1909	—60	Caete pentru desemn cu puncte depărtate de 1 cm. sau curat albe 100 bucăți	5—
12. A treia carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 25960/1910	—60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96060/1910 în mod definitiv pentru școlile cu limba de propunere română, de ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907	—40	Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucata	—08
13. A patra carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și consoții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910	—60	33. Elemente de Geografie și Constituție p. clasele 5, 4, 5 și 6 ale școlilor primare cu numărcase ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103632/1908 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7289/1909	—60	Ceruze (creioane) de calitate extrafină duzina (12 bucăți) à 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri.	
14. Carte de citire pentru clasele V. și VI. ale școlii populare de Iosif Moldovan și consoții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910	1—			Condeie (penițe) de aluminiu în cutii à 1 gross (144 bucăți) à —90, 1-40, 1-60, 2 și 2-40.	
15. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I., II. și III. a școlilor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșforean. Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910	—50			Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ 1-80.	
16. Limba maghiară, a doua carte de citire p. școlile pop. române de Iuliu Groșforean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908	—50			Praf pentru cerneală în cutii à 24 și 50 fil.	
17. Gramatică română p. școlile pop. de Iuliu Groșforean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Aradan sub Nr. 1202/1911	—40			Tablițe de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 2-30, Nr. 3 cor. 3-1, Nr. 4 cor. 3-50.	
18. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanca	—40			Ceruze de piatră (stife) învâlitte în hârtie și ascuțite, în cutii à 100 bucăți 66 fil.	
19. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad	—50			Guni de șters, duzina (12 buc.) à 20, 30 și 60 fil.	
20. Geografia Ungariei p. școlile pop. de Iosif Stanca, aprob. de Ven. Consistor Aradan	—30			Tocuri (ceada, cotoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) à 12, 18, 40 fil. și 1 cor.	
21. Gramatică și Citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909	—50			Bureți pentru tabla școlii à —60, —80, 1—, 1-20 bucata.	
				Bureți pentru copii 100 bucăți cor. 1-60.; mai fine à 10, 12, 20 fileri bucata.	
				Cretă albă pentru tablă, fină în cutii, 1 klgam 50 fileri.	
				Cretă albă preparată în cutii, duzina 40 fileri.	

Să află de vânzare la **Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.**

Cor. UN MILION Cor.

cel mai mare câștig din lume!!

Cel mai bun sistem de păstrare împreună cu cele mai extraordinare șanse de câștig pentru sărac și bogat, îl prezintă fără doar și poate obligațiunile de câștig dela

Banca Hipotecară Ungară și Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie,

căci ambele au cele mai multe trageri anuale, totodată cele mai mari câștiguri din lume și pe lângă toate acestea fiecare loz trebuie să se tragă și să câștige necondiționat. Deci nici un risc, nici o pierdere!!...

9 TRAGERI ANUALE!!...

CÂȘTIGURILE PRINCIPALE:

Cor. 1,000,000.—, 500,000.—, 400,000.—, 300,000.—, 2 de 200,000.—, 100,000.—, 2 75,000.— și o mulțime de 50,000.—, 40,000.—, 30,000.—, 25,000.—, 10,000.—, etc. etc.

Proximile trageri vor fi în 5 și 25 OCTOMVRIE a. c.

Pentru a înlesni fiecui cumpărarea acestor obligațiuni de câștig le vindem de prezent ambele în grupă, — adică din fiecare câte o bucată, — pe 38 rate lunare consecutive à 10 cor.

Deja după achitarea ratei prime participă cumpărătorul la proximile trageri, iar achitând ratele următoare regulat, va participa la 9 trageri anual cu câștiguri de peste 3 jum. mil. cor.

Vindem aceste oblig. de câștig și singuratiche și anume celea dela Banca Hipotecară Ungară pe 35 rate lunare à 6 cor., iar celea dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie pe 35 rate lunare à 5 cor.

NB. Aceluia, care ne trimite primele 3 rate de odată, îi cităm a 4-a rată gratuit!!...

Grăbiți cu comanda, căci tragerile viitoare sunt la ușe!!

Nu lăsați ocaziunea să treacă!! Puneți mâna pe noroc!!

Prospecte și explicații trimitem la dorință oricui gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

USTREDNA BANCA UC. SPOL., BUDAPEST V., SAS-UT. 24.

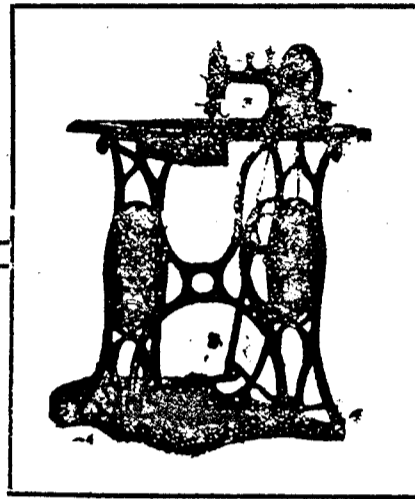
Se caută agenți în provincie.

Cele mai bune mașini de cusut

se capătă pe lângă solvire favorabilă
în rate la firma

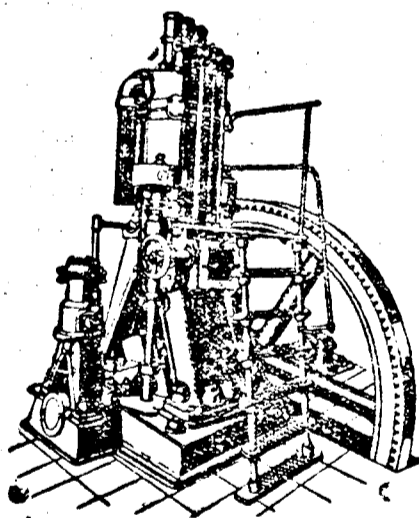
Kalenda János

Nagyvárad, lângă biserica „Holdaș“.

Tot acolo: Mare alegere în arme
de vânat și revolvere, precum gra-
mofoane și părți necesare.

Telefon — (în tot comitatul) — Nr. 245.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și prețuri
moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.

Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă distincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția din Sepsiszentgyörgy cu medalie de aur.

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori,
turnătorie de fier.

B r a ș o v .

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efeptuește:
stabilimente de turbine, motoare și locomotive
de uleu brut „Coroana“, mori manate cu motor
și apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Cele mai fine

Teiuri și Rumuri

mai ieftine și mai bune
se pot procura dela

VOJTEK ȘI WEISZ

droguerie și parfumerie

în

ARAD, József-körut.

Comandele prin poștă se execută
cu cea mai mare promptitudine.